

TRIDESET PETI MARULIĆEVI DANI

ZNANSTVENI, KNJIŽEVNI
I IZDAVAČKI PROGRAM

TRIDESET PETI MARULIĆEVI DANI

ZNANSTVENI, KNJIŽEVNI
I IZDAVAČKI PROGRAM

I MARUL ART FEST 2025.

Split,
22–26. travnja 2025.

KNJIŽEVNI KRUG SPLIT
MARULIANVM

SPLIT
2025

**Glavni organizator
znanstvenoga, književnog i izdavačkog programa:**

Književni krug Split – *Marulianum*

Pokrovitelj:

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

Suorganizatori:

Društvo hrvatskih književnika

Društvo prijatelja kulturne baštine Split

Hrvatska udruga Benedikt

International Institute for Christian Culture and Art Hagiopolis

Muzej grada Splita

Odsjek za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta

Sveučilišta u Zagrebu

Udruga mladih akademskih glazbenika MAG

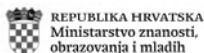
Zavod za znanstveni i umjetnički rad HAZU u Splitu

**Znanstveni, književni i izdavački program Marulićevih dana
novčano su pomogli:**

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske

Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske

Županija splitsko-dalmatinska, Grad Split

KALENDAR ZBIVANJA

UTORAK 22. TRAVNJA

17.30 Zavod HAZU

Svečano otvorenje znanstvenoga, književnog i izdavačkog programa

Trideset petih Marulićevih dana

Pozdravni govori:

Marko Trogrlić, u ime Književnoga kruga Split

Kažimir Hraste, u ime Zavoda HAZU u Splitu

Prigodno slovo: Tomislav Bogdan (Zagreb)

18.00 Zavod HAZU

Proglašenje dobitnika nagrada Dana hrvatske knjige: *Judita,*

Davidias, Slavić

Književni recital: *Hrvatski pjesnici Marulićevu Splitu* (Društvo hrvatskih književnika)

Moderatorica Gordana Laco, predsjednica DHK-a, Ogranak Split

18.45 Trg braće Radića

Polaganje lovor-vijenca na spomenik Marka Marulića

19.00 Crkva sv. Frane

Sv. misa

Prigodna riječ Danke Radić i polaganje vijenca na Marulićev grob (Društvo prijatelja kulturne baštine Split)

SRIJEDA 23. TRAVNJA

9.00 Zavod HAZU

Međunarodni znanstveni skup *Colloquium Marulianum XXXV*
(prvo zasjedanje)

15.30 – 18.00 KKS – *Marulianum*

Četnaesta kroatistička tekstološka radionica: »Libro drugo«
Marulićeve *Judite* u kontekstu jezične sadašnjosti
Voditeljica: Sanja Vulić
Sudjeluju studenti iz Rijeke, Splita, Zadra i Zagreba

15.30 – 18.00 KKS – *Marulianum*

Šesnaesta latinistička tekstološka radionica: Neobjavljeno pismo
Frane Trankvila Andreisa
Voditelji: Nives Pantar i Luka Šop
Sudjeluju studenti iz Zadra i Zagreba

18.00 Stara gradska vijećnica (Narodni trg)

Predstavljanje knjige:

Četiri sveska Marka Marulića u ediciji *Stoljeća hrvatske književnosti: Hrvatski stihovi i proza; Davidijada; Latinska moralnopoučna i teološka proza; Latinska humanistička proza, pjesme i pisma*. Priredio Bratislav Lučin, Matica hrvatska, Zagreb, 2018-2024.

Govore: Lahorka Plejić Poje, Neven Jovanović i Bratislav Lučin

19.00 Stara gradska vijećnica (Narodni trg)

Predstavljanje knjige:

Od naslidoval'ja Isukarstova i od pogarjen'ja taščin segasvitnjih Marka Marulića. Priredila Marijana Horvat, Institut za hrvatski jezik, Zagreb, 2024.

Govore: Lahorka Plejić Poje i Marijana Horvat

ČETVRTAK 24. TRAVNJA

9.00 Zavod HAZU

Međunarodni znanstveni skup *Colloquium Marulianum XXXV*
(drugo zasjedanje)

11.00 Stara gradska vijećnica (Narodni trg)

Predstavljanje knjige:

Ivan Mršić, *Sloge ljubvene*. Priredio Tomislav Bogdan, Književni
krug Split, 2025.

Govore: Bratislav Lučin i Tomislav Bogdan

12.00 Stara gradska vijećnica (Narodni trg)

Predstavljanje knjige:

Francisco Javier Juez Gálvez, *Od Marula do Marune*, Književni
krug Split, 2025.

Govore: Cvijeta Pavlović i Francisco Javier Juez Gálvez

15.30 – 18.00 KKS – *Marulianum*

Četrnaesta kroatistička tekstološka radionica: »Libro drugo«

Marulićeve *Judite* u kontekstu jezične sadašnjosti

Voditeljica: Sanja Vulić

Sudjeluju studenti iz Rijeke, Splita, Zadra i Zagreba

15.30 – 18.00 KKS – *Marulianum*

Šesnaesta latinistička tekstološka radionica: Neobjavljeno pismo

Frane Trankvila Andreisa

Voditelji: Nives Pantar i Luka Šop

Sudjeluju studenti iz Zadra i Zagreba

Glavni organizator: Hrvatska udruga Benedikt

Suorganizatori:

International Institute for Christian Culture and Art Hagiopolis

Književni krug Split – *Marulianum*

Muzej Grada Splita

Udruga mladih akademskih glazbenika MAG

ČETVRTAK 24. TRAVNJA

18.00 Stara gradska vijećnica

Otvorenje manifestacije

Moderator: Pere Eranović

Koncert *Mandolina u renesansi i baroku* (djela Luke Sorkočevića, Julija Bajamontija i talijanskih skladatelja u izvođenju Mandolinskog kvarteta UMAS-a)

19.00 Stara gradska vijećnica

Glazbeno-scenski performans: izbor Marulićevih *Glasgowskih stihova* kazuje glumac Zoran Kelava; pratnja na lutnji Igor Paro

PETAK 25. TRAVNJA

18.00 Stara gradska vijećnica

Tribina *Marulić duhovnik i filozof*

Moderatorica: Iva Jakelić

Sudjeluju: Hrvoje Petrušić i Branko Jozić

SUBOTA 26. TRAVNJA

18.00 Gradsko kazalište mladih

Moderatorica: Ivana Giove Župa

Tribina *Marko Marulić u djelima hrvatskih slikara* i predstavljanje knjige: Martina Petranović, *Slikar u kazalištu – Zlatko Kauzlarić Atač*, Zagreb, HAZU; ULUPUH, 2020.

Sudjeluju: Josip Botteri Dini, Zlatko Kauzlarić Atač i Martina Petranović

19.00 Pjesničko-glazbeni recital *Naš Marul*

Nastupa Trpimir Jurkić uz glazbenu pratnju Miroslava Mrassa (Bachova djela za klasičnu gitaru)

COLLOQVIVM MARVLIANVM XXXV

Međunarodni znanstveni skup

Organizatori:

Književni krug Split – *Marulianum*

Odsjek za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu

KNJIŽEVNI KRUG SPLIT
MARVLIANVM

 Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu

Split, 23. i 24. travnja 2025.
Zavod HAZU u Splitu

Zlatko Kauzlarić Atač: *Judita* (svečani zastor HNK u Zagrebu)

SRIJEDA 23. TRAVNJA

Voditelji: Vlado Rezar i Borna Treska

9.00 Zavod HAZU

Neven Jovanović (Zagreb): Previđeni prijepis Marulićevih *Regum Croatiaę atque Delmatię gesta* iz 1535. (Treviso, Biblioteca comunale, 658)

Aleksander Sroczyński (Varšava): O metaretorici Marulićeve *Judite*

Andela Milinović Hrga (Split): Od 16. stoljeća do danas: koliko razumijemo leksik Marulićeve *Judite*?

Josip Vučković (Zadar): Stihovi u prozimetarskoj raspravi *Počatak od vsake kriposti, milosti i duševnoga utišenja* iz rukopisa NSK R 3662

11.00 – 11.30 Odmor

Leon Cvitić (Zagreb): Novootkriveni autografi Feliksa Petančića

Borna Treska (Pisa): Dinko Ranjina u Toskani: nepoznati sonet i nova arhivska svjedočanstva

Francisco Javier Juez Gálvez (Madrid): Francisco de Quevedo, Jurjevićev čitatelj

Tomislav Bogdan (Zagreb): *Mantinjade* Ivana Mršića

Petr Stehlík (Brno): Dubrovačko-dalmatinska renesansna književnost u konceptualizacijama južnoslavenske kulturne sinteze: od ilirizma do raspada Jugoslavije

ČETVRTAK 24. TRAVNJA

Voditelji: Neven Jovanović i Petr Stehlík

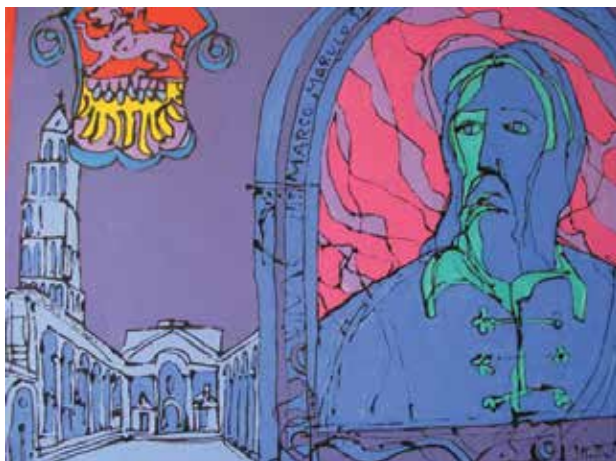
9.00 **Zavod HAZU**

Luka Špoljarić (Zagreb): Anonimni čestitarski govor novoizabranom mletačkom duždu Cristoforu Moru u ime kneza Ivana Frankapana Krčkog

Vlado Rezar (Zagreb): Franjo Frankapan i protuturski govor na carskom saboru u Regensburgu (1541)

Péter Kasza (Segedin): Na novim stazama – Antun Vrančić i bečki dvorski povjesničar Wolfgang Lazius

Adam Petrović (Segedin): Tekstovi i namjere: tajne pisama Trankvila Andreisa i Antuna Vrančića

Josip Botteri Dini: Marko Marulić Splitsanin

SAŽETCI I PODATCI O SUDIONICIMA SKUPA

Tomislav Bogdan
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

MANTINJADE IVANA MRŠIĆA

Pjesnik iz Paga Ivan Mršić (oko 1575–1652) objavio je 1647. u Veneciji dvije knjige pjesama: *Sloge ljubvene* i *Mantinjade, to jest pisni ljuvene za pivati u gusle svojem divojkam*. Treći važan izvor za Mršićeva djela dio je rukopisnoga zbornika koji se čuva u Arhivu HAZU u Zagrebu (signatura II a 10) i u njemu se ne ponavljaju pjesme iz dviju navedenih knjiga. Oba mletačka izdanja dugo su bila nedostupna književnim povjesničarima jer su njihovi jedini sačuvani primjerci za koje se znalo netragom nestali sredinom 20. stoljeća. Sadržaj dviju knjiga, doduše, kratko je vrijeme bio dostupan u modernim prijepisima, ali Mršićev je opus ipak ostao nedovoljno proučen i slabo poznat, pogotovo široj javnosti. Nakon što sam uspio doći do cjelovita primjerka *Sloga ljubvenih*, nedavno sam priredio kritičko izdanje te zbirke. U ovome izlaganju upozorit ću na postojanje primjerka *Mantinjada* koji se nalazi u biblioteci franjevačkog samostana u Vukovaru i sačuvan je u odličnom stanju. Nakon što iznesem osnovne informacije o toj knjizi, ukratko ću izdvojiti najvažnije poetičke karakteristike pjesništva koje je u njoj objavljeno. Obje Mršićeve knjige sadržavaju isključivo ljubavnu liriku, na zanimljiv način situiranu između visokoga (autorskoga) i pučkoga. Ona je po mnogočemu slična pjesništvu domaćih renesansnih autora, štoviše onome najstarijih dubrovačkih i dalmatinskih ljubavnih lirika, u znatno većoj mjeri nego lirici Mršićevih dubrovačkih ili talijanskih suvremenika. U izlaganju ću posebno istaknuti elemente po kojima se *Mantinjade* razlikuju od *Sloga ljubvenih*, a takvih elemenata nema mnogo, te ću na kraju iznijeti dokaze o recepciji Mršićeva pjesništva u starome Dubrovniku.

Tomislav Bogdan (Split, 1973) redovni je profesor na Odsjeku za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Uža su mu područja zanimanja hrvatska ranonovovjekovna književnost, starija hrvatska i evropska lirika te teorija lirike, o čemu je u posljednjih dvadesetak godina objavio nekoliko desetaka znanstvenih radova. Autor je triju znanstvenih knjiga: *Lica ljubavi. Status lirskog subjekta u kanconijeru Džore Držića* (Zagreb, 2003), *Ljubavi razlike. Tekstualni subjekt u hrvatskoj ljubavnoj lirici 15. i 16. stoljeća*

(Zagreb, 2012) i *Prva svitlos. Studije o hrvatskoj renesansnoj književnosti* (Zagreb, 2017). Priredio je nekoliko izdanja djela starijih hrvatskih pisaca, primjerice Jerolim Kavanjin, *Povijest vandelska bogatoga a nesrećna Epuluna i ubogoga a čestita Lazara* (Split–Supe-
tar–Zagreb, 2017) i Ivan Mršić, *Sloge ljubvene* (Split, 2025). Priredio je također nekoliko zbornika znanstvenih radova, među ostalim *Poslanje filologa. Zbornik radova povodom 70. rođendana Mirka Tomasovića* (Zagreb, 2008) i *Perivoj od slave. Zbornik Dunje Fališevac* (Zagreb, 2012). Uredio je i knjigu studija njemačkoga slavista Helmuta Keiperta *Obzori preporoda. Kroatističke rasprave* (Zagreb, 2014). Od 2012. do 2021. bio je član uredništva u časopisu *Umjetnost riječi. Časopis za znanost o književnosti, izvedbenoj umjetnosti i filmu*, a od 2021. jedan je od urednika godišnjaka *Colloquia Maruliana*.

Leon Cvitić
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

NOVOOTKRIVENI AUTOGRAFI FELIKSA PETANČIĆA

Domaći znanstveni interes za život i djelo Feliksa Petančića kulminirao je početkom druge polovice prošloga stoljeća u iscrpnim studijama Petra Kolendića (1959) i Dragutina Kniewalda (1956, 1958, 1961). Ipak, Petančićeva uloga u kontekstu kako naše, tako i ugarske književnosti prepoznata je mnogo ranije, prvenstveno kad je riječ o njegovu djelovanju u slavnoj pisarskoj radionici hrvatsko-ugarskoga kralja Matije Korvina.

Ovo istraživanje počiva na analizi dostupne građe koja je nekoć pripadala Korvinovoj knjižnici te na usporedbi navedenih materijala s dosad poznatim rukopisnim svjedocima koje je moguće pouzdano pripisati Feliksu Petančiću. U izlaganju će ukratko biti predstavljen životopis Feliksa Petančića, osuvremenjen pomoću recentnih saznanja i novootkrivenih arhivskih materijala. Zatim će, na temelju detaljne kodikološko-paleografske analize, biti problematiziran status tekstova dosad smatranih Petančićevim autografima te će u raspravu biti uvedena nova rukopisna građa, za koju se prvi put pokazuje da je pisana Petančićevom rukom. Konačno, naglasit će se važnost Feliksa Petančića za rad budimskog skriptorija i upozoriti na njegovu ostavštinu u knjižnici Matije Korvina, gdje je kroz povijest njegova uloga katkad tumačena na pogrešan način.

Leon Cvitić rođen je u Selcima Đakovačkim 1997. godine, a dvopredmetni studij anglistike te latinskog jezika i književnosti završava 2021. godine. Iste je godine zaposlen kao asistent na Odsjeku za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

U razdoblju od 2021. do kraja 2023. godine sudjelovao je na projektu HRZZ-a »Hrvatska rukopisna kultura: djela, pisari, zbirke«, pod vodstvom prof. dr. sc. Irene Bratičević. Uz sudjelovanje na domaćim znanstvenim skupovima stručno se usavršavao u Londonu na *London International Palaeography School*. U fokusu su njegova znanstveno-istraživačkog interesa rukopisna baština na latinskom i hrvatskom jeziku iz razdoblja humanizma i renesanse te hrvatski latinizam općenito.

Neven Jovanović
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

PREVIĐENI PRIJEPIS MARULIĆEVIH *REGUM CROATIÆ ATQUE DELMATIÆ GESTA* IZ 1535. (TREVISO, BIBLIOTECA COMUNALE, 658)

U listopadu 2011. na mrežnim stranicama kataloga *Nuova biblioteca manoscritta* pojavila se bilješka Leonarda Granate s opisom rukopisa 658 Komunalne knjižnice u Trevisu. Rukopis je nastao između 1535. i 1566, sadrži dvanaest tekstova na oko 240 folija. Peti tekst u kodeksu, na folijima 205r–214v, jest Marulićev latinski prijevod *Hrvatske kronike* pod naslovom *Regum Croatię atque Delmاتيę gesta*, uz uvodno pismo Dmini Papaliću; nakon *Regum gesta* slijedi popis bosanskih kraljeva do 1529. Djelo, koje u kodeksu nema posebnog naslova, prepoznao je Granata, a paleografskom je analizom kao jednog od pisara rukopisa identificirao treviškog notara i liječnika Giovannija Antonija Olivu (1515–1590). Upravo je Oliva pri kraju Marulićeva teksta (f. 214r) ostavio i potpisanu bilješku koja prepisivački rad na Maruliću nedvojbeno datira 10. studenim 1535: *Exemplum hoc ego Iohanes Antonius Oliva notarius Tarvisinus exemplavi anno Domini MDXXXV indictione VIII die X novembris*. Treviški rukopis čuva, dakle, jedanaesti poznati prijepis Marulićeva djela, prijepis za koji nisam znao kad sam 2011. priređivao izdanje *Regum gesta* u jedanaestoj knjizi Marulićevih *Opera omnia*. Iznijet ću što znamo o vezama Marulića i Trevisa te odrediti mjesto Olivina prijepisa – jednog od najstarijih, i najstarijeg datiranog svjedoka – u predaji teksta Marulićeva djela.

Neven Jovanović (doktorirao 2005) redovni je profesor na Odsjeku za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Od 2009. urednik je računalne zbirke *Croatiae auctores Latini* (zbirka sadrži oko pet milijuna riječi: croala.ffzg.unizg.hr). Autor je knjige *Stilističko čitanje Marulićeva Evanđelistara* (2011). Zajedno s Lavom Šubarićem (Sveučilište u Innsbrucku) vodio je istraživački projekt »Croatica et Tyrolensia

– računalna usporedba hrvatske i tirolske novolatinske književnosti« (2013–2015). Član je uredništva godišnjaka *Colloquia Maruliana* (od 2008) i suradnik na projektu »AdriArch-Cult – Architectural Culture of the Early Modern Eastern Adriatic« (voditeljica Jasenka Gudelj, Sveučilište Ca' Foscari, Venecija, od 2020). Bavi se i digitalnom humanistikom te novolatinskom dramom i prevodi s klasičnih jezika (Plaut, Eshil, Homer, Ovidije, Sofoklo).

Francisco Javier Juez Gálvez
Komplutsko sveučilište, Madrid

FRANCISCO DE QUEVEDO, JURJEVIĆEV ČITATELJ

Jedan od vrhunskih književnika španjolskoga baroka Francisco de Quevedo y Villegas (1580–1645) poznat je i kao čitatelj Marka Marulića. U svojoj je knjižnici posjedovao jedno neidentificirano Marulićevo djelo te je bio zainteresiran za levantsku stvarnost, kao npr. za uskočki rat. Čak se pretpostavlja da je bio prvi korisnik španjolske riječi *uscoque* < hr. *uskok*.

U Quevedovoj ostavštini nalazi se nedovršen filološko-politički traktat *España defendida i los tiempos de aora de las calumnias de los noveleros y sediciosos*, posvećeno 20. rujna 1609. španjolskome kralju Filipu III. Njegov se autograf čuva u knjižnici Kraljevske povijesne akademije u Madridu, a djelo je u više navrata objavljeno kao fototipsko i kritičko izdanje.

U tome se mladenačkome djelu usred mnoštva eruditskih citata nalazi (f. 74r) i ovaj pasus, koji u paleografskoj transkripciji prvoga izdavača glasi: »oi los turcos en lengua sclavona el *no* dicen *ny*, en estas palabras: *Ny brate, zablu dios si dalekono* hermano, te apartaste lejo«.

Podrijetlo tih slavenskih riječi tražilo se u usmenoj predaji, ali se u novije doba također hipotetički ustvrdilo da se radi »o literarnoj reminiscenciji«. To je bliže istini: posrijedi je citat iz djela Bartola Jurjevića *De afflictione, tam captiuorum quam etiam sub Turcæ tributo uiuentium Christianorum, cum figuris res clarè exprimentibus...*

Točan citat, preuzet iz odjeljka *Dialogus salutationum, interrogationum ac responsionum Linguae Sclauoñ.*, glasi:

Resp. Ni brate zabludiossi daleko.
Non frater deuiasti longe.

Quevedo je, dakle, jednostavno prepisao slavenski odgovor te preveo na španjolski latinsko tumačenje. Kojim se pak konkretnim izdanjem Jurjevićeva

djela Quevedo koristio (antverpenskimi iz 1544. ili wormske iz 1545.), o tome ne raspoložemo nikakvim podacima.

Francisco Javier Juez Gálvez (Madrid, 1962) profesor je na Odsjeku za njemačku i slavensku filologiju Filološkog fakulteta Komplutskoga sveučilišta u Madridu, gdje je voditelj istraživačke skupine »Ibero-slavenske studije – prevođenje, recepcija, komparatistika«. Na matičnom sveučilištu diplomirao je klasičnu i romansku filologiju, magistrirao političke znanosti i doktorirao iz filologije 1993. s temom iz erdeljske franjevačke latinske osamnaestostoljetne historiografije. Književni je prevoditelj i stalni sudski tumač. Član je uredničkog odbora časopisa u Argentini, Hrvatskoj, Portugalu, Srbiji, Poljskoj, Bugarskoj. Bavi se istraživanjem hispano- (južno)slavenskih kulturnih odnosa, posebno recepcijom hrvatske književnosti u hispanskom svijetu, od Marulića i hrvatskih latinista do suvremenih autora. Radovi s tog područja sabrani su u knjizi *Od Marula do Marune: hispano-hrvatske književne veze*, Književni krug Split, 2025. Marulologiji je posvetio više radova, objavljenih u godišnjaku *Colloquia Maruliana* i drugdje. Uredio je tematski marulološki broj časopisa *Studia Croatica* (Buenos Aires, 2002), za koji je dobio nagradu »Davidias« DHK 2003. Od 2024. dopisni je član Razreda za filološke znanosti HAZU.

Péter Kasza

Sveučilište u Segedinu / Nacionalna knjižnica Széchényi

NA NOVIM STAZAMA – ANTUN VRANČIĆ I BEČKI DVORSKI
POVJESNIČAR WOLFGANG LAZIUS

Poznato je da je Antun Vrančić namjeravao napisati suvremenu povijest Ugarskoga Kraljevstva, zapravo nastavak Bonfinijeva djela. No od toga velikog pothvata dovršeni su ili su sačuvani samo više ili manje koherentni fragmenti. Većina njegovih rukopisa danas se čuva u Nacionalnoj knjižnici Széchényi u Budimpešti, a povijesni tekstovi već su bili tiskani sredinom 19. stoljeća u prvom svesku monumentalnog izdanja Vrančićevih djela koje je priredio László Szalay.

Osim što su necjeloviti, druga je značajka Vrančićevih povijesnih djela, odnosno njihovih ulomaka, to da ona čak ni za autorova života, čini se, nisu postala dijelom povijesne literature koja je cvjetala tijekom 16. stoljeća. Dok postoje žive veze i utjecaji između mnogih drugih onodobnih autora i njihovih djela, tekstovi Vrančićeve zbirke kao da su ispušteni iz tog krvotoka. Čini se da ni Vrančićeva djela, a ni djela autora koja je skupljao (npr. Jurja Srijemca) nisu bila čitana, korištena ni poznata.

U ovom izlaganju nastojat ću na temelju malo citiranog ulomka Vrančićeva prikaza događaja iz 1551. godine pokazati da je glasoviti bečki humanist i habsburški dvorski povjesničar Wolfgang Lazius poznao i koristio taj tekst.

Péter Kasza (1974) rođen je u Segedinu u Mađarskoj. Od 1993. do 1999. studirao je povijest i latinski jezik na sveučilištu u rodnom gradu. Doktorirao je s temom *Život i književna djelatnost Stjepana Brodarića* (2008). Od 2016. radi kao docent na Odsjeku za klasičnu filologiju i novolatinske studije na Sveučilištu u Segedinu, kojemu je pročelnik od 2021. Glavno mu je područje istraživanja humanistička historiografija 16. stoljeća. Godine 2012. objavio je kritičko izdanje Brodarićevih pisama, koja je sabrao, uredio i popratio komentarom. Biografsku monografiju posvećenu Brodarićevoj političkoj i književnoj djelatnosti objavio je 2015. Sada radi na raznim historiografskim projektima: priprema kritičko izdanje djela Jurja Srijemca *De perditione regni Hungarorum* i monografiju posvećenu bečkom dvorskom povjesničaru Wolfgangu Laziusu.

Andela Milinović Hrga
Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu

OD 16. STOLJEĆA DO DANAS: KOLIKO RAZUMIJEMO LEKSIK MARULIĆEVE *JUDITE*?

Marulićeva je *Judita* pisana hrvatskim jezikom svojega vremena, stoga njezin leksik može predstavljati izazov suvremenim govornicima. U prilagođenim izdanjima tekst *Judite* često je moderniziran, čime se nastojalo olakšati književnu komunikaciju i otkloniti prigovore da je bez rječnika teško prohodan. Umjesto prilagodbi, ovo izlaganje usmjerava se na pitanje koliko je izvorna *Judita* razumljiva današnjemu govorniku hrvatskoga jezika.

Analiza se temelji na usporedbi leksema popisanih u *Rječniku Marulićeve Judite* Milana Moguš (2001.), prvom potpunom rječniku *Judite*, s onima iz suvremenih rječnika hrvatskoga standardnoga jezika. Cilj je utvrditi koji su leksemi i dalje u uporabi, u kojem obliku te jesu li doživjeli semantičke promjene.

Prema Mogušu, *Judita* sadrži 3495 leksema, od kojih je, nakon isključivanja onimijških natuknica, ostalo približno 3250 riječi. Samardžija ističe da se gotovo polovica tih leksema i danas upotrebljava, neovisno o pravopisnim i slovopisnim razlikama. Pokazat će se da su mnogi leksemi zadržali svoje izvorno značenje, a neki su prošli semantičke promjene. Posebna se pozornost posvećuje leksemima

koji su iz aktivne uporabe prešli u pasivni leksički sloj, ali potvrđeni su u starijim hrvatskim rječnicima, kao i onima koji ilustriraju tronarječnost Marulićeva jezika. Iako je *Judita* temeljno čakavski tekst s ikavskim odrazom jata, prisutni su i eka-vizmi te elementi drugih narječja, što dodatno svjedoči o Marulićevoj jezičnoj svijesti i bogatstvu izraza.

Raščlambom se potvrđuje gipka postojanost hrvatskoga leksičkoga sustava, koji je tijekom stoljeća sačuvao velik dio povijesnoga nasljeđa unatoč prirodnim jezičnim promjenama.

Anđela Milinović Hrga docentica je na Odsjeku za učiteljski studij Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu. Doktorirala je kroatistiku na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Na matičnoj ustanovi sudjeluje u realizaciji nastave iz jezikoslovne kroatistike, također surađuje na splitskom Prirodoslovno-matematičkom fakultetu i prijediplomskom studiju Komunikacija i mediji Sveučilišta u Splitu. Autorica je znanstvene monografije *Jezična slika splitskoga novinstva između dvaju svjetskih ratova* te niza znanstvenih i stručnih članaka u kojima se bavi razvojem hrvatskoga jezika u 20. i 21. stoljeću. Trenutno je suradnica na istraživačkom projektu HRZZ-a »Razvoj rječnika djece mlađe školske dobi kroz inovativne, estetske i utjelovljene metode učenja«.

Adam Petrović
Segedin

TEKSTOVI I NAMJERE: TAJNE PISAMA TRANKVILA ANDREISA I ANTUNA VRANČIĆA

Trankvil Andreis (Tranquillus Andronicus) ostavio je iza sebe značajno djelo, kojem znanost još uvijek duguje temeljitu i sustavnu obradu. Moje istraživanje fokusira se na korespondenciju između Trankvila Andreisa i Antuna Vrančića, koja je sačuvana u fragmentima, ali dokumentira odnos koji je trajao gotovo četiri desetljeća te bi mogao baciti novo svjetlo na osobne životne putove obojice. Pojedini dijelovi ove korespondencije, uključujući razmjenu pisama iz 1538. godine, mogu otkriti dublje veze ne samo u pogledu njihova osobnog i prijateljskog odnosa već i političkih okolnosti. Ova rana faza korespondencije na prvi pogled može se tumačiti kao priča o propadanju prijateljskog odnosa, odnosno kao odraz jedne privatne krize. Međutim, detaljna analiza sadržaja Vrančićevih pisama pokazuje da ova razmjena može sadržavati i skrivenu naraciju usko povezanu s tadašnjim

političkim događajima, a koja se odnosi na Trankvilov apologetski izvještaj o životu i pogubljenju Ludovica Grittija.

U svom izlaganju želim iznijeti i potkrijepiti hipotezu da, iako Grittijeva biografija u 16. stoljeću nije bila objavljena te je poznata samo iz prijepisa iz 1578. godine, ona se zapravo mogla širiti u rukopisnoj formi u tadašnjim političkim i intelektualnim krugovima. Jedan od najvažnijih dokaza za to pruža pažljiva analiza korespondencije između Trankvila Andreisa i Antuna Vrančića, koja ne samo da otkriva povijesni kontekst djela, već i njegovo recepcijsko nasljeđe.

Adam Petrović (2002) rođen je u Subotici, Srbija. Završio je maturu u hrvatsko-mađarskoj dvojezičnoj katoličkoj gimnaziji. Sveučilišni studij započeo je 2021. godine u Szegeđu na studiju klasične filologije. Trenutno je student diplomskog studija neolatinškog usmjerenja. Dvapat je osvojio stipendiju Nacionalnog programa izvrsnosti za svoja istraživanja o Trankvilu Andreisu. Trenutno radi na transkripciji i anotaciji korespondencije između Trankvila Andreisa i Antuna Vrančića.

Vlado Rezar
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

FRANJO FRANKAPAN I PROTUTURSKI GOVOR NA CARSKOM SABORU U REGENSBURGU (1541)

Franjo Frankapan (*Franciscus comes de Frangepanibus*, u. 1543) posljednji je muški potomak cetinske grane obitelji grofova Frankapana. Franjevac visoko obrazovan u Italiji, ostvario je, jednako kao i njegov stric, kaločko-bački nadbiskup Grgur Frankapan (u. 1520), uspješnu crkvenu i dvorsku karijeru. Kao kaločko-bački nadbiskup i jegarski biskup Franjo je, najprije u službi kralja Ivana Zapolje, a potom i kod Ferdinanda Habsburškog, bio voditelj brojnih diplomatskih poslanstava širom Europe, slično kao i njegovi mlađi suvremenici, crkveni dostojanstvenici i humanisti Franjo Trankvil Andreis i Antun Vrančić. U mađarskoj historiografiji Franjo Frankapan obrađen je i monografski, dok je u nas manje poznat, poglavito kao autor protuturskog govora koji je na čelu poslanstva ugarskih staleža održao pred carem Karlom V. i njemačkim staležima na carskom saboru u Regensburgu 9. lipnja 1541. Posvjedočeno je da je taj govor, održan na latinškom, ostavio snažan dojam na sudionike sabora, a do kraja iste godine njegov

je tekst već triput bio tiskom objavljen ne samo u izvorniku nego i u njemačkom i talijanskom prijevodu.

Nedavno je uočeno da u Frankapanovu govoru postoje sličnosti sa znatno dužim protuturskim tekstom (*Oratio ad Germanos de bello suscipiendo contra Thurcos*) koji je krajem 1541. u Beču objavio tadašnji Frankapanov štićenik Franjo Trankvil Andreis. Te su podudarnosti tada pripisane žanrovskoj topici, a u određenoj mjeri i okolnosti da je Frankapan imao priliku vidjeti navodnu raniju verziju toga Andreisova teksta još početkom 1541. Dosad je pak posve nezamijećeno ostalo da je Frankapan, na privatnoj audijenciji kod cara prije plenarnog obraćanja staležima, održao još jedan, tek nešto kraći govor, tematski posve komplementaran s onim objavljenim. Taj govor nije u svoje doba bio tiskan, no i njega i još desetak Frankapanovih službenih i privatnih pisama moguće je pronaći razbacane unutar monumentalnih njemačkih i mađarskih publikacija s historiografskom građom objavljenih tijekom 19. stoljeća. Iz današnje je perspektive riječ o pažnje vrijednu materijalu, zanimljivu ne samo iz historiografske nego i filološke perspektive, jer riječ je o rubno književnom korpusu koji sam po sebi poziva na filološku analizu. Ta pak analiza već na prvu pokazuje da je Frankapanov »neobjavljeni« govor stilski jednostavniji od onog tiskom objavljenog 1541. te da je u pojedinim jezičnim segmentima znatno podudarniji s tekstom spomenutih latinskih pisama negoli s tekstom govora koji je kasnije stekao slavu. S druge strane, stil i izbor riječi u govoru koji je Frankapan održao pred staležima i koji je potom bio tiskan pokazuju znatno veće sličnosti sa stilom i izborom riječi u trima objavljenim Trankvilovim protuturskim tekstovima, napose u onom s kraja 1541., negoli s jezično-stilskim osobinama govora koji je u privatnoj audijenciji Frankapan održao pred carem.

Izlaganje će uvodno predstaviti novim podacima proširenu biografsku skicu Franje Frankapana te potom primjerima ukazati na prirodu neobičnih filoloških odnosa u analiziranim tekstovima i ponuditi tumačenje okolnosti nastanka slavnog protuturskog govora sa sabora Regensburgu.

Vlado Rezar studirao je klasičnu filologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (1989–1994). Kao znanstveni novak pri Hrvatskom institutu za povijest 1995. upisuje poslijediplomski studij lingvistike (Filozofski fakultet u Zagrebu), a obranom rada *Latinitet Ludovika Crijevića Tuberona* 1997. stječe akademski stupanj magistra znanosti. Od akademske godine 1998/99. zaposlen je na Odsjeku za klasičnu filologiju pri Filozofskom fakultetu u Zagrebu, u suradničkom zvanju asistenta na Katedri za latinski jezik. Godine 2005. na istom fakultetu brani disertaciju pod naslovom *De morte Christi Damjana Beneše: žanrovska interpretacija, kritičko izdanje i komentar*, te tako stječe akademski stupanj

doktora znanosti. Od 2007. kao docent, od 2013. kao izvanredni, a od 2021. kao redoviti profesor izvodi kolegije iz povijesti latinskog jezika, rimske književnosti te europskog i hrvatskog neolatinizma, kao i kolegije iz grčke morfologije, povijesti grčkog jezika i grčke književnosti. U istraživačkom segmentu bavi se pripremom izdanja rukopisnih tekstova hrvatskih humanista. Za knjigu *Damiani Benessae Poemata* (Književni krug Split – *Marulianum*, Split, 2017) dobio je 2018. nagradu HAZU za područje filoloških znanosti.

Aleksander Sroczyński
Sveučilište u Varšavi

O METARETORICI MARULIĆEVE *JUDITE*

U radu želim istražiti funkciju retorike i govornništva u Marulićevoj *Juditi*. Usredotočit ću se prvenstveno na govore različitih protagonista Marulićeva epa i reakcije njihovih fiktivnih slušatelja. Za razliku od većine tekstova u kojima su zabilježeni stvarno održani govori, ep pripovijeda o retoričkoj *actio*, njezinim okolnostima i učincima. Za moje izlaganje posebno je važna Juditina rječitost – ona ne djeluje samo mačem nego i svojim riječima; u Marulićevu pripovijedanju ona se pokazuje kao istinski *vidua bona dicendi perita* (čestita udovica vješta u govoru). U zajednici se uvijek prakticirala retorika. Spjev nam kazuje koliko o govornicima toliko i o njihovim slušateljima. Marulićevo pripovijedanje predstavlja dvije različite retoričke kulture: asirsku i židovsku. No, oni se služe retorikom na različite načine, kao što ću pokazati. Izložit ću kako se ova metaretorička pitanja svode na zanimljivu i složenu književnu antropologiju koja je trebala biti zanimljiva Marulićevu čitatelju u šesnaestom stoljeću.

Aleksander Sroczyński diplomirao je poljski jezik i književnost (program komparativne književnosti) na Jagelonskom sveučilištu u Krakovu. Studirao je medievistiku na Sveučilištu u Utrechtu. Sada na Fakultetu Artes liberales pri Sveučilištu u Varšavi priprema doktorsku disertaciju o ranonovovjekovnom dalmatinskom latinitetu. Suautor je zamisli i moderator istraživačkog projekta »Rex nunquam moritur« (<http://www.rexnunquam-moritur.al.uw.edu.pl/>). Područja zanimanja su mu povijest retorike i funkcije novolatinske književnosti u ranonovovjekovnim zajednicama, posebno u staropoljskom i starohrvatskom kulturnom kontekstu. Radi kao bibliograf u Centru za srednjovjekovne studije Katoličkog sveučilišta »Ivan Pavao II.« u Lublinu.

Petr Stehlík

Odsjek za slavistiku Filozofskog fakulteta Masarykova sveučilišta u Brnu

DUBROVAČKO-DALMATINSKA RENESANSNA KNJIŽEVNOST
U KONCEPTUALIZACIJAMA JUŽNOSLAVENSKE KULTURNE SINTEZE:
OD ILIRIZMA DO RASPADA JUGOSLAVIJE

U srži ilirizma (1832–1848), kao i nekih kasnijih oblika ideologije jugoslavenstva, nalazila se ideja da Južni Slaveni na osnovi svoje jezične bliskosti i herderovski poimanog zajedničkog narodnog duha (*der Volksgeist*) trebaju stvoriti jedinstvenu južnoslavensku kulturu. Pojedini ideolozi i pobornici južnoslavenske ideje u svoja su promišljanja takve kulturne sinteze uključivali također starije kulturne tradicije Južnih Slavena, poput njihove usmene književnosti ili idejnog nasljeđa baroknog slavizma. Cilj je ovoga izlaganja prikazati kakvu je ulogu u tim konceptualizacijama odigrala dubrovačko-dalmatinska renesansna književnost kao jedna od najznačajnijih sastavnica južnoslavenske kulturne baštine. Posebna će pažnja biti posvećena statusu i značenju koje su joj pripisivali književni povjesničari poput Vatroslava Jagića, Pavla Popovića ili Antuna Barca u svojim shvaćanjima jugoslavenske (i/ili srpsko-hrvatske) književnosti. Koje su dijelove i značajke dubrovačko-dalmatinske književne renesanse izdvajali, naglašavali i najviše vrednovali oni i brojne druge pristaše jugoslavenstva? Kako su ih uklapali u svoju viziju južnoslavenskog kulturnog jedinstva i nastojanja da se definira jugoslavenska književnost? Jesu li spomenutu književnu tradiciju promatrali kao primarno hrvatsku, srpsku, srpsko-hrvatsku ili jugoslavensku te koje su prijevore izazivala takva atribuiranja? To su neka od pitanja na koja će se nastojati odgovoriti na osnovi analize relevantnih programskih spisa i eseja, književnopovijesnih pregleda, priručnika i enciklopedijskih natuknica te rasprava o jugoslavenskoj književnosti, koje će se pratiti u širokom vremenskom luku od ilirizma do raspada SFRJ.

Petr Stehlík slavist je, balkanist i povjesničar koji predaje južnoslavenske književnosti i povijest Balkana na Odsjeku za slavistiku Filozofskog fakulteta Masarykova sveučilišta u Brnu. Glavno područje njegova znanstvenog interesa nacionalne su ideologije i stvaranje nacionalnih identiteta u jugoistočnoj Europi, s naglaskom na Hrvatsku, Bosnu i Srbiju. Objavio je brojne radove o položaju i percepciji Bosne u hrvatskom i srpskom nacionalnom diskursu, o povijesti i sadašnjosti južnoslavenske ideje (jugoslavizma), historiji češko-južnoslavenskih odnosa, južnoslavenskim književnostima te nacionalnom pitanju na području bivše Jugoslavije. Autor je monografija *Bosna v chorvatských národněintegrovaných*

ideologiích 19. století (Brno: Masarykova univerzita, 2013) i *Između hrvatstva i jugoslavenstva: Bosna u hrvatskim nacionalno-integracijskim ideologijama 1832–1878* (Zagreb: Srednja Europa, 2015), u kojima predstavlja rezultate svog istraživanja pozicije i poimanja Bosne u hrvatskom nacionalnom pokretu u 19. stoljeću.

Luka Špoljarić
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

ANONIMNI ČESTITARSKI GOVOR
NOVOIZABRANOM MLETAČKOM DUŽDU CRISTOFORU MORU
UIME KNEZA IVANA FRANKAPANA KRČKOG

Kada je 12. svibnja 1462. godine Cristoforo Moro izabran za mletačkog dužda, odaslan je nalog svim podanicima rastućeg mletačkog imperija da pošalju svoja poslanstva u Veneciju. Ubrzo su se u metropoli okupila poslanstva raznih gradova koji su priznavali mletačku vlast, pri čemu su humanistički obrazovani poslanici iz njihovih redova održali čestitarski govor na latinskom jeziku u skladu s tada već ustaljenim pravilima toga podžanra. Taj ritual čestitanja novoizabranim duždovima mletačke su vlasti počele organizirati, čini se, još 1423. godine, no slijed poslanstava koja su došla pred dužda Mora danas je možda i najbolje poznat, jer je njegov nećak i tajnik, Leonardo Sanudo, otac slavnog kroničara Marina, sastavio rukopis s pisanim verzijama govora koje su razni poslanici održali pred duždem. Iako znamo da su se pred Morom našli i predstavnici dalmatinskih gradova, Sanudo nije zabilježio nijedan od njihovih govora u svojem rukopisu. Ipak, ondje se našao čestitarski govor koji je održao anonimni poslanik Ivana Frankapana Krčkog, hrvatskog velikaša koji je 1451. bio priznao mletačku vlast. U ovom ću izlaganju analizirati sadržaj toga govora, ponuditi mogući odgovor na pitanje o identitetu anonimnog poslanika koji ga je održao te zaključiti s osvrtom na pitanje kako taj govor utječe na naše shvaćanje širenja humanizma u hrvatskim zemljama.

Luka Špoljarić (doktorirao na Srednjoeuropskom sveučilištu u Budimpešti 2013) docent je na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te predstojnik Katedre za svjetsku povijest srednjeg vijeka. Znanstveno se usavršavao na Harvardskom sveučilištu, Institutu Warburg u Londonu te u Istraživačkom centru Harvardskog sveučilišta za proučavanje talijanske renesanse *Villa I Tatti* u Firenci. U svojim se radovima bavi kasnosrednjovjekovnom poviješću hrvatskih zemalja, posebno njihovim političkim

i intelektualnim vezama s Italijom. Uredio je zbornike o vezama hrvatskih zemalja s Napuljskim Kraljevstvom (2020) te, u suuredništvu s Clémence Revest, o ulozi renesansnog humanizma u izgradnji mletačkog imperija (2025).

Borna Treska
Scuola Normale Superiore, Pisa

DINKO RANJINA U TOSKANI:
NEPOZNATI SONET I NOVA ARHIVSKA SVJEDOČANSTVA

Godine 1563. dubrovački pjesnik Dinko Ranjina (1536–1607) objavio je u Firenci, u tiskari Lorenza Torrentina, službenoga tiskara vojvode Cosima I. Medicija, *Pjesni razlike* u raskošnoj četvrtini. Iste godine, kod Gabrielea Giolita de' Ferrarija, jednoga od najvažnijih venecijanskih izdavača 16. stoljeća, u prestižnoj antologiji onodobnoga talijanskoga pjesništva *Il secondo volume delle rime scelte da diversi eccellenti autori* tiskani su njegovi soneti, čime je dvadesetsedmogodišnji Ranjina smjesta stekao pjesničku slavu na Apeninskom poluotoku i izvan njega. Njegovo talijansko pjesništvo, osim što je usko povezano sa zbirkom na hrvatskom jeziku u vidu samoprijevodā, značajno je i kao svjedočanstvo njegovih kontakata s književnim ambijentima u kojima je boravio u Italiji, prvenstveno s Napuljskim Kraljevstvom (Ferrante Carafa) i s Firencem (Laura Battiferri i Lodovico Domenichi). Odnose s firentinskim književnicima Ranjina je uspostavio tijekom ljeta 1563, po dolasku u Firencu, gdje je već boravila kolonija Dubrovčana, Ranjininih prijatelja i adresata nekoliko njegovih pjesama na hrvatskom jeziku (Luka Sorkočević, Frano Lukarević), usko povezanih s dvorom Cosima I. Medicija i literatima okupljenima oko njega (Giorgio Bartoli, Laura Battiferri, Gherardo Spini, Benedetto Varchi i dr.). Zahvaljujući prijateljima i njihovim vezama, Ranjina je u Firenci, nakon objave hrvatskih i talijanskih pjesama, upoznao i Benedetta Varchija (1503–1565), kojemu je uputio dosad nepoznat rukopisni sonet. U prvom dijelu izlaganja taj će sonet biti predstavljen i kontekstualiziran unutar šire mreže pjesnikovih firentinskih i dubrovačkih kontakata. Ranjinina toskanska mreža protezala se i do Pise, gdje je pjesnik u jesen 1567. stupio u Red vitezova sv. Stjepana pape i mučenika. Uzimajući u obzir prethodna istraživanja toga dijela autorove biografije (J. Dayre, M. Popović), drugi dio izlaganja, na temelju novih arhivskih otkrića, pokazat će kako je Ranjina nakon primitka u Red, od 1567. do ranih 80-ih godina, obavljao nekoliko važnih crkvenih i administrativnih dužnosti unutar Reda te da je

kao njegov prvi dubrovački vitez bio osoba od povjerenja pri odabiru drugih kandidata iz Dubrovačke Republike koji su željeli stupiti u Red. Na kraju, pokazat će se da je Ranjina održavao veze s Pisom i Firencom i nakon povratka u Dubrovnik, sve do svoje smrti. Nova arhivska svjedočanstva znatno obogaćuju Ranjininu biografiju od kraja 60-ih godina pa sve do njegove smrti, a sonet koji Ranjina upućuje Varchiju pruža širi uvid u njegovu intelektualnu mrežu u Italiji te potvrđuje važnost Varchija među dubrovačkim pjesnicima druge polovice 16. stoljeća.

Borna Treska diplomirao je kroatistiku i talijanistiku na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2020. godine. Iste godine bio je nagrađen Rektorovom nagradom i upisao doktorski studij talijanistike i moderne filologije u Scuola Normale Superiore (Pisa, Italija), gdje trenutno završava doktorsku disertaciju o pjesništvu na talijanskom jeziku u dubrovačkoj i dalmatinskoj književnosti 16. stoljeća. U jesen 2023. godine bio je stipendist Fondation Barbier-Mueller pour l'étude de la poésie italienne u Ženevi, Švicarska, a ljetni semestar ak. god. 2023/2024. proveo je kao Exchange Scholar na Department of Italian Studies, Yale University, New Haven, SAD. U ljetnom semestru ak. god. 2024/2025. kao vanjski suradnik pri Odsjeku za kroatistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci drži seminare na kolegijima *Hrvatska renesansna književnost* i *Digitalna humanistika*. Kao član istraživačke skupine od 2020. sudjeluje na projektu HRZZ-a »Predmoderna hrvatska književnost u europskoj kulturi: kontakti i transferi« (IP-2020-02-5611, voditeljica dr. sc. Dolores Grmača). U rujnu 2022. godine pronašao je izgubljeni rukopis najstarije pjesničke zbirke na slavenskom jugu, čiji je autor Ivan Lovro Regin. U domaćim i inozemnim publikacijama objavio je nekoliko znanstvenih radova o temama iz hrvatske renesansne književnosti, a u pripremi za tisak je i poglavlje o istarskom ljubavnom i političkom pjesništvu 16. stoljeća na talijanskom jeziku. Područja su mu znanstvenog interesa hrvatska i talijanska renesansna književnost, osobito pjesničke zbirke na talijanskom jeziku u dubrovačkoj i dalmatinskoj književnosti 16. stoljeća, književna interakcija između dviju obala Jadrana, književna višejezičnost, autorice te odnos hrvatskih knjiga i mletačkog tiska.

Josip Vučković
Odjel za kroatistiku Sveučilišta u Zadru

**STIHOVI U PROZIMETARSKOJ RASPRAVI POČATAK OD VSAKE
KRIPOSTI, MILOSTI I DUŠEVNOGA UTIŠENJA IZ RUKOPISA NSK R 3662**

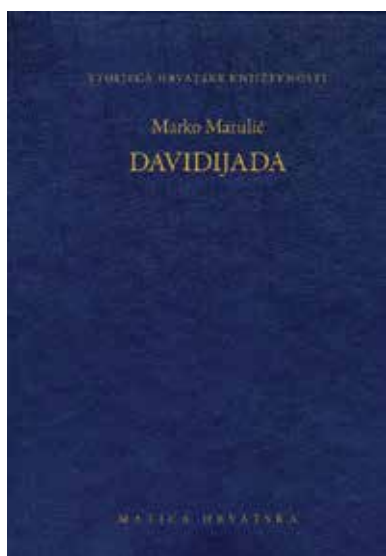
Latinički rukopis NSK R 3662 iz 1532. godine pripadao je predmodernoj zbirci hrvatskih vernakularnih kodeksa, najvećim dijelom iz 16. stoljeća, koji

su nepoznatim putem dospjeli u posjed Luigija Celottija, trgovca umjetninama i knjigama, koji ih je prodao u Londonu 1825. godine. Premda se dugo pretpostavljalo da je ta predmoderna zbirka izvorno nastala u Splitu, Ivan Lupić ju je nedavno uvjerljivo povezo sa zadarskim ženskim benediktinskim samostanom sv. Marije.

Zadarski rukopis NSK R 3662 u literaturi se uglavnom spominjao kao izvor jednoga od brojnih zapisa pjesme *Anjelske kriposti* te zbog potpisa koji je pod tom pjesmom ostavila redovnica Orea Benja. Međutim, najveći dio toga rukopisa zauzima nedovoljno istražena adhortativna rasprava s incipitom *Počatak od vsake kriposti, milosti i duševnoga utišenja* koja će biti glavni predmet ovoga izlaganja. Sastoji se od triju poglavlja u kojima se razmatraju sakrament pomirenja, smrtni grijesi i važnost čiste savjesti. Namijenjena je redovnicama, a posebnu pažnju posvećuje oblikovanju njihova osjećajnoga *habitusa*.

Dosad nije bilo zamijećeno da su radi izazivanja suza i poticanja na budnost u tu raspravu umetnute i dvije dvanaesteračke pjesme. U izlaganju ću pokazati da je među njima jedna dubrovačkoga (*Slatki moj Isuse, prosvitli svist moju* Šiška Menčetića), a druga dalmatinskoga podrijetla (ulomak pjesme *Govorenje duše osujene i odgovor Isusov*). Otkriveni primjer kombiniranja stihova iz različitih sredina u jednome prozimetarskome tekstu ima važne implikacije za rasprave o autorstvu sličnih prozimetarskih tekstova, a osobito legendi iz kronološki bliskoga *Firentinskoga zbornika* koje su se ponekad olako pripisivale Marku Maruliću zbog potvrđenih primjera citiranja njegovih stihova.

Josip Vučković završio je studij hrvatskoga jezika i književnosti i arheologije na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (2008) i studij medievistike na Sveučilištu u Utrechtu (2010). Godine 2025. završio je doktorski studij hrvatske kulture na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu obranivši disertaciju *Provenijencija, žanrovski sastav i čitatelji Firentinskoga zbornika*. Od 2011. do 2017. bio je asistent na Odjelu za književnost Staroslavenskog instituta u Zagrebu, od 2018. do 2020. radio je kao lektor hrvatskoga jezika i književnosti na Filološkome fakultetu Sveučilišta u Vilniusu, a od 2020. radi kao asistent za stariju hrvatsku književnost na Odjelu za kroatistiku Sveučilišta u Zadru. Zanimaju ga transmisija tekstova i ideja u hrvatskim rukopisima iz 15. i 16. stoljeća, a u posljednje se vrijeme ponajprije bavi rukopisima koji su bili namijenjeni redovnicama i transferom diskursa o Posljednjemu sudu.

Marko Marulić
HRVATSKI STIHOVI I PROZA
DAVIDIJADA
LATINSKA MORALNOPOUČNA I TEOLOŠKA PROZA
LATINSKA HUMANISTIČKA PROZA, PJESME I PISMA
Matica hrvatska, Zagreb, 2018–2024.

Ovo Matičino izdanje Marulića načinjeno je sa željom da se splitski humanist predstavi u što obuhvatnijoj žanrovskoj, tematskoj i stilskoj raznolikosti, ali i da se današnjem čitatelju omogući što bolja komunikacija s piscem i njegovim djelom. Tekstovi izvorno na latinskom tiskani su dvojezično, s nužnim popratnim aparatom. Za ediciju *Stoljeća hrvatske književnosti* izbor iz njegovih djela priredio je Bratislav Lučin. K tome, napisao je uvodnu studiju, ljetopis autora, bibliografiju autorovih djela i izabranu bibliografiju radova o autoru, tumač imena i izraza te rječnik.

Kulturnoj javnosti ovo izdanje nudi reprezentativan, na novom čitanju utemeljen uvid u neiscrpnu baštinu pisca kojeg nazivamo »ocem hrvatske književnosti«, ali ujedno i autora koji je upravo zbog svojega latinskog opusa u XVI. i XVII. stoljeću bio, a u naše vrijeme ponovno postao, zapaženom pojavom europskoga humanizma.

Prvi svezak posvećen je hrvatskoj sastavnici Splićaninova opusa: sadrži tekstološki najpouzdanije kritičko izdanje za nas najvažnijeg spjeva *Judita* te izbor ostalih hrvatskih stihova i proze.

Drugi svezak sadrži najambicioznije, najopsežnije i najvažnije Marulićevo djelo na latinskom jeziku, alegorijski ep, usredotočen na starozavjetnu priču o kralju Davidu. Epu je Marulić pridodao i prozni dodatak, tropološko izlaganje o Davidu kao preteči Krista.

Treći svezak donosi izbor iz najviše objavljivanih i prevedenih Marulićevih djela *Institucije* i *Evangelistara*, te iz *Pedeset priča* i *O poniznosti i slavi Kristovoj*.

Četvrti svezak sadrži cjelovita djela: *Djela kraljeva Dalmacije i Hrvatske*, *Poslanica Hadrijanu VI, vrhovnom svećeniku*, *Dijalog o Herkulu* te sva sačuvana latinska i talijanska pisma. U ovećem su izboru uvršteni *Tumač uz natpise starih* i latinske pjesme, dok je od *Životopisa svetog Jeronima prezbitera* preuzet samo polemički dodatak naslovljen *Protiv onih koji tvrde da je sveti Jeronim bio Italac* te završna *Pjesma u hvalu svetoga Jeronima*.

Marko Marulić

OD NASLIDOVAN'JA ISUKARSTOVA I OD POGARJEN'JA
TAŠĆIN SEGASVITNJIH

Priredila Marijana Horvat
Institut za hrvatski jezik, Zagreb, 2024.

Ovo je najstariji poznati prijevod na hrvatski jezik popularnoga srednjovjekovnog djela *De imitatione Christi*, čije se autorstvo pripisuje Thomasu Hämmerkenu (1380– 1471) iz Kempena (otuda Toma Kempenac ili Toma Kempenski). Marulićev prijevod, dovršen 20. lipnja 1500. godine, poznat je iz dvaju prijepisa, znanih kao Londonski rukopis i Zadarski (ili Zagrebački) rukopis. Londonski rukopis nije potpun, sadržava prvu trećinu čitavoga teksta, a čuva se u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu (R 4903). Zadarski rukopis prijepis je cjelovitoga teksta. Zagrebačka Gradska knjižnica (danas Knjižnice grada Zagreba) kupila ga je 1972. godine iz ostavštine Stjepana Ivšića.

U godini obilježavanja petstote obljetnice smrti splitskog humanista Marijana Horvat priredila je novo čitanje Marulićeva *Naslidovan'ja*, pisanoga čakavskom stilizacijom hrvatskoga književnog jezika. Knjiga sadržava predgovor, transkripciju, rječnik i faksimil.

Ivan Mršić

SLOGE LJUBVENE

Priredio Tomislav Bogdan

Književni krug Split – *Marulianum*, 2025.

Kritičko izdanje knjige *Sloge ljubvene* paškoga pjesnika Ivana Mršića (oko 1575–1652) prvo je moderno izdanje te zbirke pjesama i ujedno prvo izdanje Mršićeva djela nakon njegova objavljivanja tiskom u Veneciji 1647. Knjiga je dugo bila izgubljena za moderne čitatelje i za književne povjesničare, tako da je djelo bilo nedostupno i neproučeno. Ovdje se donose sve pjesme iz prvog izdanja s uvodnom studijom, popisom stručne literature o Ivanu Mršiću i rječnikom.

U uvodnoj studiji znanstvenog karaktera Tomislav Bogdan opisuje primjerak knjige iz 1647. koji mu je bio na raspolaganju, iznosi osnovne poetološke karakterizacije Mršićeve lirike u zbirci, ne suzdržavajući se ni od analize ostalih dostupnih dijelova Mršićeva opusa,

obrazlaže priređivačka načela kojima se vodio u ovome izdanju. Dosta se prostora posvećuje versifikaciji, značajkama Mršićeva pjesničkoga jezika, odnosu što ga njegovo pjesništvo uspostavlja s bogatom tradicijom ljubavne lirike na južnijim dijelovima hrvatske obale.

Ovo izdanje omogućuje pristup znatnome dijelu opusa Ivana Mršića, jednoga od najvažnijih pjesnika u hrvatskoj književnosti 17. stoljeća, ali istodobno, stjecajem nepovoljnih okolnosti, i jednoga od najslabije proučenih autora cjelokupne starije hrvatske književnosti.

Francisco Javier Juez Gálvez

OD MARULA DO MARUNE

Hispansko-hrvatske književne veze
Književni krug Split, 2025.

Ovom knjigom hrvatska humanistika imat će na hrvatskome jeziku objedinjene uvide španjolskoga slavista i filologa širih obzora o temama koje se izravno odnose na hrvatsku književnost i znanost o književnosti. U njoj su hrvatska književnost i kultura povezane s hispanskom kao najvećim kulturnim područjem zapadnoga kruga.

Svojim dvosmjernim istraživačkim pristupom knjiga daje podjednako važan prinos proučavanju hrvatske recepcije hispanskih književnosti, kao i načelno slabije proučene hispanse recepcije hrvatske književnosti. Mnogobrojnim relevantnim te nerijetko i nepoznatim ili nedovoljno istraženim podacima i spoznajama ova knjiga na bitan način nadopunjuje postojeći korpus znan-

stvenih i stručnih radova u području komparativne književnosti, odnosno hrvatsko-hispanskih književnih i kulturnih odnosa.

U tomu će smislu postati nezaobilazan referentni izvor za istraživački rad i sveučilišni studij u okviru navedenih područja, kao i slavistike i kroatistike na hrvatskim i inozemnim sveučilištima, ali i za zainteresirane šire krugove čitatelja.

Ona u konačnici može poslužiti kao primjeren oblik inozemne promocije hrvatske književnosti i kulture, pri čemu jasno svjedoči o njezinoj konstantnoj međunarodnoj dimenziji i njezinu redovitom sudjelovanju u razmjenama s hispankim i inozemnim književnostima općenito.

Zvane Črnja
POD MARULOVOM PONISTROM
U SPLITU 18. VIII. 1515.

Othodu godišća,
prehitro othodu.
Za svakim slidi nam novo.
Marule,
Marule moj.

Za Čast tebi zgodit,
za slavu i diku
od starog jazika i grada.
Marule,
Marule moj.

I »ča« zvoni slaje,
ter pivamo pismu
ugodeć ti. I čuj je.
Marule,
Marule moj.

U verse ti vargni,
u libar zavazda nam svet,
svu mudrost, počtenje i lipost
po zakonu starih poet.

Svu mudrost, počtenje i lipost,
svu svitlost od svita i ufanje
Marule,
Marule moj.

Ner da bgludu droma / i chlanca zaſchoce /	Drom all drů zouefe put opa chicau:
I gdie proloma / da zauale ploce.	
Iedas neproſchoce / protifnici naprid	
Htechi da raſtoce / Ierofolimſchi zid.	
Nebitgih ſtraſni ſtid / ſſe toi ucinifce	
Cagim popſſet iſid / piſeuchi ueliſce	Bogufe iafce priporucati
V gradu uapiſce / ſmogleniem prihilim	
Terſe ponizifce / ſſi poſtom negilim.	
Popoue ios zatim / plechia ſua odifce	
Vriciſchiem tim oſtrim / ter ſuze romifce.	Cilici haruace chiſe zoue urſe chiſchic:
Diticu proſtriſce / prama templu boziem /	
A oltar pochrifce / zgora ciliciem.	
Tad ſſi iednim uapiem / moglahu gouore /	
Bez choga u ſſem / chripoſt ſtacha more /	
Pozrinas od zgore / i glaſe naſce cui /	Molima pus cha Ierofolim ſchoga:
Ter chinas ſad more / ſtrahounas obarui.	
Tinedai da ouui / pogibil prime puch	
Puch oui tuo i choi ui / dat miſli gluti uuch.	
Iachoſt od tuo i h ruch / oblomi ouoga	
Oruzie / ſtrile / luch / chi neſtate boga.	
Anedai da tuoga / grada ſtan primifſti	
I templa ouoga / oltar onecifſti.	
Sfagdanſe nagn miſti / za ſlauu tuo i u tou	
Zartia / chono ciſti / griſeniche od grihou.	Zartia ſacriſ cia.
Vidiſli chacho ou / poſſitu techuchi	
Loui charuau i lou / deruchi / chogluchi /	
I grade oruchi / ti Ierofolime	
Vbran cuſaiuchi / daiu neobime /	
Ni miſta gne prime / ni blaga gneie / cho	
Ne dui ni tri zime / chupifmo da lit ſto /	
I ios deſetchrat to / od cho ti tui ſtaui	
Puch oui / ni tad go / chad egypt oſtaui.	Ierzatifci u ſu ſid ſude i pras tez dilifefe od egypta po ſci boziotiche uo glan ſednoma uazeti a drugo mu dati: cha chono chogate ſſe catic gdi.

Četnaesta kroatistička tekstološka radionica
»LIBRO DRUGO« MARULIĆEVE *JUDITE*
U KONTEKSTU JEZIČNE SADAŠNJOSTI

Voditeljica:

Sanja Vulić (Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu)
Sudjeluju studenti iz Rijeke, Splita, Zadra i Zagreba

U doba brzih rješenja svih poteškoća, koja uključuju promicanje izbjegavanja i mimoilaženja svakoga napora i zahtjevnijih zadataka, počelo se na taj način pristupati i hrvatskim književnim klasicima, pogotovu onima čiji je jezik u većoj mjeri različit od današnjega standardnoga jezika. Takova pristupa nisu pošteđeni ni hrvatski književni velikani kao što je Marulić. Čak se i studentima kroatistike sve više sugerira da umjesto napora čitanja Marulićeva teksta izaberu suvremene jezične adaptacije. Međutim, nemogućnost čitanja Marulićeva jezika znači nepoznavanje hrvatske jezične povijesti, što bi studentima kroatistike trebalo biti neprihvatljivo. U Marulićevim se djelima nalaze jezična rješenja koja su i danas aktualna u pojedinim hrvatskim živim mjesnim govorima, posebice u dijaspori, ali i na našim otocima od Kvarnera pa do srednje Dalmacije. Moguće su, naravno, i usporedbe s hrvatskim autorima iz 16. stoljeća iz različitih krajeva.

U nakani detaljne analize, na ovogodišnjoj radionici iščitavat će se samo drugo pjevanje Marulićeve *Judite*. Naravno, temeljni je zadatak čitanje s razumijevanjem, ali uključivat će i analizu fonoloških, morfoloških i sintaktičkih rješenja u kontekstu hrvatske dijalektologije i povijesti jezika, sa skretanjem pozornosti na posebnosti Marulićeva književnoga djela u odnosu na dijalektnu podlogu djela (imajući na umu potrebe rime i metra). Pritom će se imati na umu da radionica nije namijenjena formiranim filozozima, nego studentima koji tek usvajaju znanja iz struke. Marulić je vrlo zanimljiv i s aspekta onodobne tvorbe riječi u hrvatskom jeziku i tvorbenih odnosa pa će i tvorbeni analiza biti zastupljena, uključujući i usporedbu s današnjim stanjem i neiskorištenim tvorbenim mogućnostima unutar postojećih tvorbenih obrazaca, ali i onih koji su se mogli trajno zadržati u književnom jeziku, a nisu.

Leksička rješenja u djelu (drugom pjevanju) bit će posebna tema jer je velika šteta što mladi ljudi općenito, a osobito što studenti kroatistike, ne znaju pojedine hrvatske riječi, ili im ne znaju temeljna stara značenja. I tu će se upozoravati na usporedbe s pojedinim današnjim živim mjesnim govorima. Pritom mogu zbunjivati pojedini stari gramatički oblici, na što će se posebno upozoravati, a isto tako na zanimljive frazeme u tekstu koji također pripadaju jezičnoj povijesti.

Sacrae et Constantinae Rex. r.

1543 $\frac{1}{3}$.

3
Deus sic supra vobis Ma^{tes} Sacrae fortunat. de grofo response
Dni N^{ost} Sacrae plurimum letatus sum: de pecunia
mea voluntarij v. m. s. nich desiderio meo satisfacti
est: adunq p^{re}fectos Averarij in L^o v. m. s. negat
illu' nominatu a v. m. s. accepisse de pecunia militij
danda. propria supplicis dignatus v. m. s. f
L^o p^{re}fectis Averarij comittere, ut militij nominat p^{re}sentem
pecuniam, ac etiam pecuniam militum declararem, sicut. n.
multis q^u adveniant' Cisarubio atq^{ue} liberalitatis
v. m. s. Cum v. m. s. p^{re}sentem accepisset, vobis

Početak pisma Frane Trankvila Andreisa kralju Ferdinandu (1543)

Šesnaesta latinistička tekstološka radionica
NEOBJAVLJENO PISMO FRANE TRANKVILA ANDREISA

Voditelji:

Nives Pantar (OŠ Hugo Kon, Zagreb)

Luka Šop, prof. lat. i grč. jezika

Sudjeluju studenti iz Zadra i Zagreba

Bečki Haus-, Hof- und Staatsarchiv čuva više autografnih pisama hrvatskog istaknutog humanista i diplomata Frane Trankvila Andreisa (1490–1471), koja su tek djelomično objavljena. Trankvilov duktus tipičan je primjer humanističke kurzive, njegova je ruka čitka, koristi uobičajene modele pokraćivanja, tako da je taj epistolarni korpus odlična polazna točka za početak bavljenja latinskom tekstologijom, napose humanističkom paleografijom.

Polaznici latinističke tekstološke radionice ove godine imaju zadatak iz rukopisa prirediti dosad neobjavljeno Trankvilovo pismo 1543. upućeno kralju Ferdinandu (AT-OeStA/HHStA StAbt Türkei I 5-5-5). Prvi dan radionice polaznici će se upoznati s osnovama paleografije, napose s Trankvilovim stilom pisanja, na način da će uz pomoć voditelja radionice i uz upotrebu standardnih paleografskih priručnika (A. Cappelli, *Dizionario di abbreviature latine ed italiane*; J. Stipišić, *Pomoćne povijesne znanosti u teoriji i praksi*) proći kroz objavljen Trankvilov tekst iz istoga vremena (*Commentarius rerum actarum Constantinopoli anno 1542.*), usporedno prateći rukopisni predložak i tekst njegova izdanja (*CroAla*). Analizom specifičnih oblikovanja pojedinih slova, kao i uporabe suspenzija i abrevijatura u Trankvilovoj grafiji omogućit će se polaznicima da sljedeći dan u timskom radu, uz minimalnu mentorsku pomoć voditelja, prođu kroz tekst neobjavljenog pisma i prirede ga za tisak. Priređeni tekst bit će uz prijevod i kontekstualne bilješke objavljen u sljedećem broju *Colloquia Maruliana*.

COLLOQVIA MARVLIANA XXXIV
(Književni krug Split – *Marulianum*, 2025)

SADRŽAJ
CONTENTS

- Neven Jovanović: MS Gesuitico 522 i nepoznata povijest Marulićeva
Repertorija
MS Gesuitico 522 and the unknown history of Marulić's Repertorium
- Josip Vrandečić: Don Marko Prodić – Marulićev »mili školski drug« i
njegov rod
Don Marko Prodić, a »dear schoolmate« of Marulić, and his family
- Robert Leljak: Spisi obitelji Marulić u fondu Općine Split Državnoga
arhiva u Zadru
*The documents of the Marulić family in the fund of the Split Commune
in the State Archive Zadar*
- Monique O'Connell: Personal Experience and Politics in Venetian Imperial
Humanism (1470-1482)
*Osobno iskustvo i politika u mletačkom imperijalnom humanizmu
(1470-1482)*
- Hester Schadee: Tranquillus Andronicus' *Dialogus Sylla* and Two Poems
by Michael Nardinu
Dijalog Sylla Trankvila Andronika i dvije pjesme Michaela Nardina
- Tomislav Matić: Croatian Lands in Renaissance Astrological Predictions
and Astronomical Studies. Examples from Central European Sources
*Hrvatske zemlje u renesansnim astrološkim proročanstvima i as-
tronomskim istraživanjima. Primjeri iz srednjoevropskih izvora*

K r o n i k a

Nagrade Dana hrvatske knjige 2024.

 Obrazloženje nagrade *Judita*

 Obrazloženje nagrade *Davidias*

 Obrazloženje nagrade *Slavić*

B i b l i o g r a f i j e

Luka Marković: Bibliografija Marka Marulića 2024.

Referiranost

Upute suradnicima

Instructions for Contributors

NAGRADE DANA HRVATSKE KNJIGE

Pravilnik

Nagrade Dana hrvatske knjige dodjeljuje Društvo hrvatskih književnika – pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske.

Tri su nagrade: »Judita«, »Davidias«, »Slavić«.

Nagrade su godišnje.

Nagrade se dodjeljuju u Splitu, u sklopu znanstvenoga, književnog i nakladničkog programa Marulićevih dana, a u povodu Dana hrvatske knjige (22. travnja).

»Judita« – Nagrada Dana hrvatske knjige za najbolju knjigu ili studiju o hrvatskoj književnoj baštini, posebno o humanističko-renesansnoj.

»Davidias« – Nagrada Dana hrvatske knjige za najbolji prijevod djela iz hrvatske književne baštine na strane jezike ili za najbolju knjigu, odnosno studiju inozemnog kroatista o hrvatskoj književnoj baštini.

»Slavić« – Nagrada Dana hrvatske knjige za najbolji autorski knjigom objavljeni prvijenac.

Sva djela (prvotisak) koja se predlažu za nagrade moraju biti objavljena od 1. siječnja do 31. prosinca prethodne godine.

Nagrade se sastoje od povelja i od novčanog iznosa, koji u 2024. za »Juditu« i »Davidias« iznosi po 800, a za »Slavića« 400 eura.

Nagrade uručuje predsjednik Društva hrvatskih književnika.

Odluku o nagrađenim djelima, odnosno o autorima nagrađenih djela donosi Povjerenstvo Nagrada Dana hrvatske knjige.

Upravni odbor Društva hrvatskih književnika imenuje Povjerenstvo od 3 člana na rok od godinu dana.

Povjerenstvo je u radu i odlučivanju samostalno.

Povjerenstvo bira predsjednika, koji organizira i vodi rad Povjerenstva te po potrebi o radu Povjerenstva izvješćuje Upravni odbor Društva hrvatskih književnika.

Ako je djelo člana Povjerenstva među prijedlozima za nagradu, onda taj član ne sudjeluje u radu Povjerenstva prilikom glasovanja.

O svakoj nagradi odluka se donosi većinom glasova.

Kad je nagrađenik strani državljanin, o dodijeljenoj nagradi treba ga izvijestiti najmanje trideset dana prije same dodjele.

Povjerenstvo odlučuje i o autorima obrazloženja o nagradama.

Novčani iznos nagrada osigurava Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, a sve ostale troškove (rad Povjerenstva, izradbu povelja, organizaciju dodjele nagrada i honorar autorima obrazloženja) snosi Društvo hrvatskih književnika.

Povjerenstvo Nagrada Dana hrvatske knjige za naslove objavljene u 2023:
Tihomil Maštrović, Cvijeta Pavlović i Dubravka Brezak Stamać

NAGRADE DANA HRVATSKE KNJIGE

Do sada nagrađeni:

1997.

- Judita* — Pavao Pavličić: *Studije o Osmanu*, ZAZNOK, Zagreb, 1996.
Davidias — István Lőkös: *A horvát irodalom története*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996.
Slavić — Maro Pitarević: *Harlekin*, Ceres, Zagreb, 1996.

1998.

- Judita* — Branimir Glavičić: *Marulićev latinski rječnik*, Književni krug Split, 1997.
Davidias — Ján Jankovič: *Chorvátska literatúra v slovenskej kultúre I*, Ústav svetovej literatúry SAV, Bratislava, 1997.
Slavić — Romeo Mihaljević: *Anđeoska konverzacija*, Mozaik knjiga, Zagreb, 1997.

1999.

- Judita* — Radoslav Katičić: *Litterarum studia*, Matica hrvatska, Zagreb, 1998.
Davidias — Joanna Rapacka: *Zaljubljeni u vilu*, Književni krug Split, 1998.
Slavić — Ana Brnardić: *Pisaljka nekog mudraca*, SKUD »Ivan Goran Kovačić«, Zagreb, 1998.

2000.

- Judita* — Mirko Tomasović: *Marko Marulić Marul*, Erasmus Naklada, Zagreb / Književni krug Split – *Marulianum*, Split / Zavod za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, 1999.

Davidias — Fedora Ferluga Petronio: *Grčko-latinski izvori u Junija Palmotića*, Hrvatsko filološko društvo, Rijeka, 1999.

Slavić — Dražen Stojčić: *Zabranjeno područje*, Svjetla grada, Osijek, 1999.

2001.

Judita — Šime Jurić: *Iz muzeja hrvatske knjige*, Matica hrvatska, Zagreb, 2000.

Davidias — Krystyna Pieniążek: *Pjesničko stvaralaštvo Antuna Branka Šimića* (prevela Jadranka Nemeth Jajić), Matica hrvatska, Zagreb, 2000.

Slavić — Igor Štikis: *Dvorac u Romagni*, Durieux, Zagreb, 2000.

2002.

Judita — Milan Moguš: *Rječnik Marulićeve Judite*, Institut za jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2001.

Davidias — Luciana Borsetto: Marko Marulić: *Giuditta*, a cura di Luciana Borsetto. Testo croato a fronte, Hefti, Milano, 2001.

Slavić — Gordan Nuhanović: *Liga za opstanak*, Pop & Pop, Zagreb, 2001.

2003.

Judita — Nikola Batušić: *Starija kajkavska drama*, Disput, Zagreb, 2002.

Davidias — Francisco Javier Juez Gálvez: za monografsko izdanje časopisa *Studia Croatica*, Buenos Aires, 145/2002.

Slavić — Franc Rotter: *Croatia liberata*, Hrvatsko štamparsko društvo, Gradišće, 2002.

2004.

Judita — Dunja Fališevac: *Kaliopin vrt II; studije o poetičkim i ideološkim aspektima hrvatske epike*, Književni krug Split, 2003.

Davidias — Vanda Mikšić: *Points d'exclamation*, Caractères, Pariz, 2003.

Slavić — Slađana Bukovac: *Putnici* (roman), Meandar, Zagreb, 2003.

2005.

- Judita* — Mirko Tomasović: *Vila Lovorka*, Književni krug Split, 2004.
Davidias — Silvio Ferrari: *L'«elegia veneziana» di Kranjčević, Il crollo del Campanile, 1902*, Edizioni San Marco dei Giustiniani, Genova, 2004.
Slavić — Suzana Abspoel Đodo: *Snajperist*, Meandar, Zagreb, 2004.

2006.

- Judita* — Nikica Kolumbić: *Poticaji i nadahnuća*, Dom i svijet, Zagreb, 2005.
Davidias — Ruggero Cattaneo, za talijanski prijevod i izdanje djela Dubravko Jelčić: *Storia della letteratura croata*, Guépard Noir Edizioni, Milano, 2005.
Slavić — Svjetlan Lacko Vidulić: *Muke Mikuline*, AGM, Zagreb, 2005.

2007.

- Judita* — Ivan J. Bošković: *ORJUNA – ideologija i književnost*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2006.
Davidias — Ljiljana Avirović: *La traduzione della Divina Commedia in croato (La divina traduzione; tradurre in croato dall'italiano*, Hefti, Milano, 2006)
Slavić — Yves-Alexandre Tripković: *Hermesov poučak*, Zigo, Rijeka, 2006.

2008.

- Judita* — Milovan Tatarin: *Ljubavi nebeske, ljubavi zemaljske; prilozi hrvatskoj nabožnoj književnosti 18. stoljeća*, Disput, Zagreb, 2007.
Davidias — István Lőkös: *Marko Marulić: Zsuzsánna; Jeruzsálem városának panasza; Imádság a török ellen*, fordította Lőkös István. – Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2007 (M. Marulić, *Suzana, Tužen'je grada Hjerzolima, Molitva suprotiva Turkom*. Na mađarski preveo István Lőkös)
Slavić — Nada Gašić: *Mirna ulica, drvored*, Algoritam, Zagreb, 2007.

2009.

- Judita* — Radoslav Katičić: *Božanski boj: Tragovima svetih pjesama naše pretkršćanske starine*, Ibis grafika, Katedra Čakavskog sabora Općine Mošćenička Draga, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb – Mošćenička Draga, 2008.
- Davidias* — Matica makedonska, za objavljivanje knjige prijevoda na makedonski jezik Marin Držić: *Komedii i pastorali*, Skopje, 2008.
- Slavić* — Hrvoje Tutek: *Cirkular*, Naklada Aora, Zagreb, 2008.

2010.

- Judita* — Leo Rafolt: *Drugo lice drugosti: književnoantropološke studije*, Disput, Zagreb, 2009.
- Davidias* — Rosanna Morabito i Suzana Glavaš: *Marino Darsa Raguseo: L'avarò*, Argo, Lecce, 2009.
- Slavić* — Stjepo Martinović: *Oči svete Lucije*, V.B.Z., Zagreb, 2009.

2011.

- Judita* — Amir Kapetanović, Dragica Malić i Kristina Štrkalj Despot: *Hrvatsko srednjovjekovno pjesništvo: pjesme, plačevi i prikazanja na starohrvatskom jeziku*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2010.
- Davidias* — István Lőkös: *Pristupi Gjalskom*, Matica hrvatska, Zagreb, 2010.
- Slavić* — Tanja Mravak: *Moramò razgovarati*, Algoritam, Zagreb, 2010.

2012.

- Judita* — Stipe Botica: *Biblija i hrvatska tradicijska kultura*, Školska knjiga, Zagreb, 2011.
- Davidias* — Vladimir Bubrin i Vinko Grubišić: »Croatian Renaissance Poetry« i »Croatian Renaissance Plays«, *Journal of Croatian Studies*, XLV-XLVI (2004–2005) i XLVII (2006), *Annual Review of the Croatian Academy of America, Inc.*, New York, 2011.
- Slavić* — Ankica Tomić: *Naročito ljeti*, V.B.Z., Zagreb, 2011.

2013.

- Judita* — Josip Lisac: *Dvije strane medalje (dijalektološki i jezičnopovijesni spisi o hrvatskom jeziku)*, Književni krug Split, 2012.
- Davidias* — (nagrada nije dodijeljena)
- Slavić* — Tamara Bakran: *Mjesečevo cvijeće*, Meandarmedia & Društvo prijatelja knjige »Milivoj Cvetnić«, Zagreb – Hrvatska Kostajnica, 2012.

2014.

- Judita* — Stipe Botica: *Povijest hrvatske usmene književnosti*, Školska knjiga, Zagreb, 2013.
- Davidias* — Franz Posset: *Marcus Marulus and the Biblia Latina of 1489*, Böhlau Verlag, Köln – Weimar – Wien, 2013.
- Slavić* — Karmela Špoljarić: *Nije ovo Twin Peaks*, AGM, Zagreb, 2013.

2015.

- Judita* — Marijana Tomić: *Hrvatskoglagoljski brevijari na razmeđu rukopisne i tiskane tradicije*, Naklada Ljevak, Zagreb, 2014.
- Davidias* — Jugoslav Gospodnetić: *Antun Gustav Matoš: La rose mystérieuse – Tajanstvena ruža*, Dominis publishing, Ottawa, Canada, 2014.
- Slavić* — Goran Gatalica: *Krucijalni test*, Matica hrvatska, Daruvar, 2014.

2016.

- Judita* — Darko Novaković: *U krilu vile Latinke. Rasprave o hrvatskom humanizmu*, Ex libris, Zagreb, 2015.
- Davidias* — Renate Lachmann: *Od ljubavi do nostalgije. Ogledi o hrvatskoj književnosti*, Matica hrvatska, Zagreb, 2015.
- Slavić* — Tanja Belobrajdić: *Crni kaput*, Gradska knjižnica Vukovar, Vukovar, 2015.

2017.

- Judita* — Irena Bratičević: *Via virtutis / Put vrline. Epigramatski opus Rajmunda Kunića (Sv. 2)*, Ex libris, Zagreb, 2016.
- Davidias* — Boris Perić: *Miroslav Krleža: Die Balladen des Petrica Kerempuh*, Bibliothek der Zeitschrift Most / The Bridge, DHK, Zagreb, 2016.
- Slavić* — Kristina Gavran: *Kiša u Indiji, ljeto u Berlinu*, Disput, Zagreb, 2016.

2018.

- Judita* — Drago Šimundža: *Marko Marulić pjesnik i didaktičar*, Književni krug Split, 2017.
- Davidias* — (nagrada nije dodijeljena)
- Slavić* — Luka Vukušić: *Vatra u snijegu*, Ex libris, Zagreb, 2017.

2019.

- Judita* — Josip Bratulić: *Svetost i čovječnost*, Književni krug Split, 2018.
- Davidias* — Boris Perić: *Panorama der zeitgenössischen kroatischen Lyrik, Most /The Bridge / Die Brücke 1-2/2018*, DHK, Zagreb, 2018.
- Slavić* — Monika Herceg: *Početne koordinate*, SKUD »Ivan Goran Kovačić«, Zagreb, 2018.

2020.

- Judita* — Marko Samardžija: *Hrvatska leksikografija: Od početaka do kraja XX. stoljeća*, Matica hrvatska, Zagreb, 2019.
- Davidias* — Leszek Małczak: *Od ideološkoga do subverzivnoga prijevoda: Hrvatsko-poljske kulturne veze od 1944. do 1989*, Alfa, Zagreb, 2019.
- Slavić* — Luiza Bouharaoua: *Jesmo li to bili mi*, Jesenski i Turk, Zagreb, 2019.

2021.

- Judita* — Luko Paljetak, *Književni pretinci*, Matica hrvatska, Zagreb, 2020.
- Davidias* — Maciej Czerwiński, *Čvorovi prijepora. Jezici i znakovi tradicije*, ALFA d. d., Zagreb, 2020.
- Slavić* — Lora Tomaš, *Slani mrak*, HENA COM, Zagreb, 2020.

2022.

- Judita* — Ilija Crijević, *Pjesme Flaviji / Carmina ad Flaviam*, prepjev na hrvatski Zrinka Blažević, Matica hrvatska, Zagreb, 2021.
- Davidias* — Nicolas Raljević: *Marin Držić: Dundo Maroje*, prijevod na francuski, Prozor-éditions, Pariz, 2021.
- Slavić* — Ana Galant, *Novi raspored*, Ogranak Matice hrvatske u Karlovcu, Karlovac, 2021.

2023.

- Judita* — Ružica Pšihistal, *Studije o Marulićevoj Juditi*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2022.
- Davidias* — Guy Spielmann, *La comédie ragusaine au tournant des XVIIe et XVIIIe siècles: un faux air de Molière (Dubrovačka komedija na prijelazu XVII. u XVIII. stoljeće: prividni Molière)*, predgovor knjizi *Deux »moliérades« croates. Ilija Kuljaš suivi de Andro Stitikeca (Dvije hrvatske »moliérade«. Ilija Kuljaš; Andro Stitikeca)*, Prozor éditions, Reuil-Malmaison, 2022.
- Slavić* — Mima Juračak, *Sitan život*, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 2022.

2024.

- Judita* — Dino Demicheli: *Marko Marulić i epigrafska zbirka Dmine Papalića*, Arheološki muzej u Splitu i Javna ustanova u kulturi Zvonimir, Split 2023.
- Davidias* — Nicolas Raljević za prijevod trilogije *Glembajevih – La Trilogie des Glembay: Messieurs les Glembay, À l'agonie i Léda*, Prozor éditions, Reuil-Malmaison, 2023.
- Slavić* — Sara Hižman, *Starorječje*, Sveučilište u Zadru – Studentski zbor, Zadar, 2023.

U povodu Dana hrvatske knjige, a u sklopu *Marulićevih dana*, Društvo hrvatskih književnika dodijelilo je i tri Zahvalnice:

Bratislavu Lučinu: za izniman prinos u proučavanju hrvatske književne baštine; Zagreb – Split, 22. travnja 1998.

Mirku Tomasoviću: za izniman prinos u proučavanju hrvatske književne baštine; Zagreb – Split, 22. travnja 1999.

Ivi Frangešu: za izniman prinos u proučavanju hrvatske književne baštine; Zagreb – Split, 22. travnja 2000.

MARULIĆEVSKA MREŽNA SJEDIŠTA

Književni krug Split MARVLIANVM

Centar za proučavanje Marka Marulića i njegova humanističkoga kruga:

<http://marulianum.knjizevni-krug.hr>

Blog s podacima o tridesetogodišnjoj povijesti Marulićevih dana:

<https://marulianum.knjizevni-krug.hr/trideset-godina-marulicevih-dana/>

Programske knjižice Marulićevih dana 1991–2021:

<https://marulianum.knjizevni-krug.hr/trideset-godina-marulicevih-dana/programske-knjizice-md/>

Blog s podacima o dvadeset godina rada Marulianuma (1996–2015):

<https://marulianum20.wordpress.com/>

Blog Pet stoljeća Marulićeva Evanđelistara (1516–2016):

<https://mmevangelistarium.wordpress.com/>

Blog Marvlvs et al. (De rebvs Marvlianis et nonnvlilis aliis):

<http://marcusmarulus.blogspot.com/>

Marulić ~ Le père de la littérature croate Marko Marulić:

<https://marulic.net/>

Colloquia Maruliana na Portalu znanstvenih časopisa Republike Hrvatske »Hrčak«:

<https://hrcak.srce.hr/index.php/colloquia-maruliana>

Stranica Instituta za hrvatski jezik:

<https://marulic.hr/>

Publikacije uključene u »Hrčak«, pa tako i CM, uvrštene su u međunarodne pretraživače repozitorija slobodno dostupnih znanstvenih radova:

DOAJ – Directory of Open Access Journals (<http://www.doaj.org/>)

OAIster (<http://oaister.worldcat.org/>)

BASE (<http://www.base-search.net/>)

Virtuelle Fachbibliothek Recht (<http://www.vifa-recht.de/>)

EBSCOhost Humanities International Complete

(<http://www.ebscohost.com/public/humanities-international-complete>)

Od 2017. godine *Colloquia Maruliana* indeksiraju se u bibliografskoj i citatnoj bazi podataka Scopus (<https://www.scopus.com/sourceid/21100837393>)

Marulić Days 2025

Colloquium Marulianum XXXV

Split
23–24 April 2025

COLLOQVIVM MARVLIANVM XXXV

International Scholarly Conference

Organised by:

Split Literary Circle – *Marulianum*

Ispod ure 3/I, HR-21000 Split, Croatia

Department of Classical Philology, Faculty of Humanities
and Social Sciences, University of Zagreb

Split, 23–24 April 2025

Conference venue:

The Institute for Scientific and Artistic Work
of the Croatian Academy of Sciences and Arts in Split
Brothers Radić Square, 7

WEDNESDAY 23 APRIL

Moderators: Vlado Rezar and Borna Treska

9.00 Institute of the Croatian Academy

Neven Jovanović (Zagreb): An Overlooked Copy of Marulić's *Regum Croatiae atque Delmatiae gesta* of 1535 (Treviso, Biblioteca Comunale, 658)

Aleksander Sroczyński (Warsaw): On the Meta-Rhetoric of Marko Marulić's *Judith*

Andela Milinović Hrga (Split): From the 16th Century to the Present Day: How Well Do We Understand the Lexis of Marulic's *Judith*?

Josip Vučković (Zadar): The Verses in the Prosimetric Treatise *The Beginning of All Virtue, Grace and Spiritual Consolation* from MS NSK R 3662

11.00 – 11.30 Coffee break

Leon Cvitić (Zagreb): Newly Discovered Autographs of Feliks Petančić

Borna Treska (Pisa): Dinko Ranjina in Tuscany: An Unknown Sonnet and New Archival Testimonies

Francisco Javier Juez Gálvez (Madrid): Francisco de Quevedo, Reader of Bartol Jurjević

Tomislav Bogdan (Zagreb): The *Mantinjade* of Ivan Mršić

Petr Stehlík (Brno): Dubrovnik and Dalmatia Renaissance Literature in the Conceptualisations of a South Slav Cultural Synthesis: From the Illyrian Movement to the Breakup of Yugoslavia

THURSDAY 24 APRIL

Moderators: Neven Jovanović and Petr Stehlík

9.00 Institute of the Croatian Academy

Luka Špoljarić (Zagreb): The Anonymous Congratulatory Oration to the Newly Elected Doge of Venice, Cristoforo Moro, on Behalf of Count Ivan Frankapan of Krk

Vlado Rezar (Zagreb): Franjo Frankapan and the Anti-Turkish Oration and the Imperial Diet in Regensburg in 1541

Péter Kasza (Szeged): On New Paths – Antun Vrančić and the Viennese Court-Historian Wolfgang Lazius

Adam Petrović (Szeged): Texts and Intents: Secrets of the Correspondence of Trankvil Andreis and Antun Vrančić

SUMMARIES

Tomislav Bogdan
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb

THE *MANTINJADE* OF IVAN MRŠIĆ

In 1647, the Pag poet Ivan Mršić (about 1575–1652) published in Venice two books of poems: *Sloge ljubvene* [Amorous Poems] and *Mantinjade, to jest pisni ljubvene za pivati u gusle svojem divojkam* [Mantinjade, or love poems to sing to one's lady with the lute]. A third important source of Mršić's works is part of a handwritten miscellany kept in the Archives of the Croatian Academy of Sciences and Arts in Zagreb (ref. no. II a 10), in which there is no reduplication of the poems from the two books mentioned. Both Venetian editions were long unavailable to literary historians, for the only known extant copies disappeared without trace in the middle of the 20th century. The substance of the two books was, it is true, accessible for a short time in modern transcripts, but Mršić's work was nevertheless insufficiently studied and but little known to the general public. After I had managed to come by a complete example of *Sloge ljubvene*, I quite recently prepared a critical edition of the collection. In this presentation I shall draw attention to the existence of a copy of the *Mantinjade* in excellent condition in the library of the Franciscan monastery in Vukovar. After giving the basic information about this book, I shall in brief distinguish the most important poetic characteristics of the verses it contains. Both of the Mršić books consist exclusively of love lyrics, placed in an interesting position between the high style and the vernacular. In many ways it is similar to the poetry of local Renaissance authors, particularly to that of the oldest love lyrics from Dubrovnik and Italy, much more than to the lyrics of Dubrovnik or Dalmatia contemporaries of Mršić. My presentation will particularly highlight elements that differentiate the *Mantinjade* from *Sloge ljubvene*, which are not very numerous, and at the end I shall provide some evidence of the reception of Mršić's poetry in old Dubrovnik.

Leon Cvitić

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb

NEWLY DISCOVERED AUTOGRAPHS OF FELIKS PETANČIĆ

Croatian scholarly interest in the life and work of Feliks Petančić culminated at the beginning of the second half of the twentieth century in the exhaustive studies of Petar Kolendić (1959) and Dragutin Kniewald (1956, 1958, 1961). Nevertheless, Petančić's role in both Croatian and Hungarian literature was perceived much earlier, primarily in connection with his work in the celebrated scriptorium of the king of Hungary-Croatia, Matthew Corvin.

The present research is based on analysis of the accessible material that once belonged to the Corvin library and on a comparison of these materials with known manuscript testimonies that can reliably be ascribed to Feliks Petančić. The paper will briefly present the biography of Petančić, brought up to date with recent knowledge and newly discovered archival records. After that, on the basis of a detailed codicological and palaeographic analysis, the status of texts previously considered Petančić autographs will be problematised, with new manuscript materials, shown for the first time to have been written by Petančić, being brought into the discussion. To conclude, the importance of Feliks Petančić in the work of the Buda scriptorium will be underlined, and attention drawn to his legacy in the library of Matthew Corvin, where over the course of history his role has sometimes been wrongly interpreted.

Neven Jovanović

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb

AN OVERLOOKED COPY OF MARULIĆ'S *REGUM CROATIE ATQUE DELMATIE GESTA* OF 1535 (TREVISO, BIBLIOTECA COMUNALE, 658)

In October 2011, on the web site of the catalogue *Nuova biblioteca manoscritta* a note by Leonardo Granata appeared with a description of MS 658 of the Commune Library in Treviso. The manuscript was created between approximately 1535 and 1566 and contains twelve texts on about 240 folios. The fifth text in the codex, on ff. 205r-2214v, is Marulić's Latin translation of the Croatian Chronicle

entitled *Regum Croatiae atque Delmatiae gesta* with an introductory letter to Dmine Papalić. After the *Regum* there is a list of the kings of Bosnia down to 1529. The work, which does not have a title in the codex, was identified by Granata; by palaeographic analysis he showed one of the scribes of the manuscript to have been the physician and notary of Treviso Giovanni Antonio Oliva (1515–1590). It was in fact Oliva who at the end of the Marulić text (f. 214r) left a signed note that dated the transcribing of Marulić to November 10, 1535: *Exemplum hoc ego Iohanes Antonius Oliva notarius Tarvisinus exemplavi anno Domini MDXXXV indictione VIII die X novembris*. The Treviso manuscript holds, then, the eleventh known transcript of Marulić's work, a copy of which I was not aware in 2011 when I edited the publication of *Regum gesta* in the eleventh volume of the Marulić *Opera omni*. I shall discuss what we know about the connections of Marulić and Treviso and determine the place of Oliva's transcript – one of the oldest and the oldest testimony to have been dated – in the tradition of the text of Marulić's work.

Francisco Javier Juez Gálvez
Complutense University of Madrid

FRANCISCO DE QUEVEDO, READER OF BARTOL JURJEVIĆ

One of the foremost writers of the Spanish Baroque, Francisco de Quevedo y Villegas (1540–1645) is known to have been a reader of Marko Marulić. He had in his library a work by Marulić that has not been identified and was interested in Levantine reality, as for example in the Uskok war. It has even been suggested that he was the first to use the Spanish word *uscoque* (cr. *uskok*).

In the Quevedo's legacy there is an incomplete philological-political treatise called *España defendida i los tiempos de aora de las calumnias de los noveleros y sediciosos*, dedicated on September 20, 1609, to king of Spain Philip III. The autograph is kept in the library of the Royal Historical Academy in Madrid and the work has been published several times in phototype and/or critical edition.

In this youthful work, among many a learned quotation, on f. 74r there is this paragraph, which in the palaeographic translation of the first publisher, runs »oi los turcos en lengua sclavona el *no* dicen *ny*, en estas palabras: *Ny brate, zabludios si dalekono* hermano, te apartaste lejo«.

The origin of these Slavonic words has been sought in the oral tradition but in recent times the hypothesis has been advanced that it might be »a literary reminiscence«. This is closer to the truth: what is at issue is in fact a quote from the work of Bartol Jurjević *De afflictione, tam captiuorum quam etiam sub Turcæ tributo uiuentium Christianorum, cum figuris res clarè exprimentibus*.

The precise quotation, taken from the section *Dialogus salutationum, interrogationum ac responsionum Linguae Sclauoñ*, runs:

Resp. Ni brate zabludiossi daleko.

Non frater deuiasti longe.

Quevedo, then, simply copied out the Slavonic reply and translated into Spanish its Latin translation. As to precisely which edition of the Jurjević's work Quevedo used (the 1544 Antwerp or the Worms of 1545) we have no evidence.

Péter Kasza

University of Szeged / Széchényi National Library

ON NEW PATHS – ANTUN VRANČIĆ AND THE VIENNESE COURT HISTORIAN WOLFGANG LAZIUS

It is well known that Antun Vrančić planned to write a contemporary history of the Kingdom of Hungary, essentially a continuation of Bonfini's work, but only more or less coherent fragments of this great undertaking were completed or have survived. Most of his manuscripts are now preserved in the Széchényi National Library in Budapest, but the historical texts appeared in print in the first volume of László Szalay's monumental Vrančić-edition in the mid-19th century.

Apart from their incompleteness, another characteristic feature of Vrančić's historical works, or rather of fragments of them, is that they do not seem to have become part of the historical literature that flourished during the 16th century, even during the author's lifetime: while there are lively links and influences among many other contemporary authors and their works, the texts of the Vrančić collection seem to have been left out of this circulation. It seems that neither the works of Vrančić nor those of the authors he collected (e.g. Sirmiensis/Szerémi) were read, used or known.

In this presentation, I will attempt to use a little-quoted fragment of Vrančić's account of the events of the year 1551 to show that the famous Viennese humanist and Habsburg court historian Wolfgang Lazius knew and used this text.

Andela Milinović Hrga
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split

FROM THE 16TH CENTURY TO THE PRESENT DAY: HOW WELL DO WE UNDERSTAND THE LEXIS OF MARULIĆ'S *JUDITH*?

Marulić's *Judith* is written in the Croatian of its time, and hence its lexis may present a challenge to contemporary speakers. In editions adapted for the modern reader the text of *Judith* is often modernised, in the endeavour to facilitate literary communication and obviate the charge that without a glossary the work is hard to negotiate. Instead of to adaptation, this paper is directed to the question of how much the authentic *Judith* is intelligible to the current Croatian speaker.

The analysis draws on a comparison of the lexemes given in Milan Moguš's 2001 *Dictionary of Marulić's Judith*, the first complete *Judith* glossary, with those from contemporary dictionaries of standard Croatian. The objective is to find out which lexemes are still in use, in which form and whether they have undergone semantic modifications.

According to Moguš, there are 3,495 lexemes in *Judith*, 3,250 of which remain after onymic entries are excluded. Samardžija (2019) says that almost a half of these lexemes are in use today, notwithstanding difference in graphy and orthography. It will be shown that some lexemes have retained their original meanings while some have undergone semantic modification. Especial attention is devoted to lexemes that from active use have migrated to the passive lexical stratum but are confirmed in older dictionaries of Croatian, as well as to those that illustrate the tri-dialectal nature of Marulić's language. Although *Judith* is at base a Chakavian text with an Ikavian reflection of *yat*, there are also Ekavianisms and elements of other dialects, additionally expressive of Marulić's linguistic awareness and richness of expression.

The analysis confirms the flexible consistency of the Croatian lexical system, which over the centuries has preserved a large part of the historical heritage despite natural linguistic changes.

Adam Petrović
Szeged

TEXTS AND INTENTS: SECRETS OF THE CORRESPONDENCE
OF TRANKVIL ANDREIS AND ANTUN VRANČIĆ

Trankvil Andreis (Tranquillus Andronicus) left an important body of work, which is still due thoroughgoing and systematic consideration by scholarship. My research has focused on the correspondence of Andreis and Antun Vrančić, extant only in fragments, but nevertheless documents a relationship that lasted almost four decades and that might shed new light on the personal life stories of them both. Some parts of this correspondence, including an exchange of letters of 1538, might reveal deeper connections, not only about their personal friendship but also concerning political circumstances. At first glance, this early phase of the correspondence can be interpreted as a story of the deterioration of a friendship, as a reflection of a personal crisis. Detailed analysis of the contents of Vrančić's letters, however, shows that this exchange might contain a covert narration, closely connected with political events of the time, relating to Trankvil's apologetic report about the life and execution of Ludovic Gritti.

In my paper I wish to advance and support the hypothesis that although the biography of Gritti was not published in the 16th century and was known only from a copy of 1578, it might very well have been circulated in manuscript form in the political and intellectual circles of that time. One of the most important pieces of evidence of this is provided by a careful analysis of the Trankvil Andreis – Antun Vrančić correspondence. Which reveals not only the historical context of the work but also the heritage of its reception.

Vlado Rezar

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb

FRANJO FRANKAPAN AND THE ANTI-TURKISH ORATION
AT THE IMPERIAL DIET IN REGENSBURG IN 1541

Franjo Frankapan (*Franciscus comes de Frangepanibus*, obit.1543) the last male heir of the Cetin branch of the family of the Counts Frankapan. A Franciscan, highly educated in Italy, he had, just like his uncle, Archbishop of Kalocsa and Bacs, Grgur Frankapan (obit. 1520) a successful career in the Church and at court. As Archbishop of Kalocsa-Bacs and Bishop of Eger, Franjo, at first in the service of John Zapolya and then of Ferdinand of Hapsburg, was at the head of numerous diplomatic missions all around Europe, like his younger contemporaries, church dignitaries and humanists Franjo Trankvil Andreis and Antun Vrančić. In Hungarian historiography, Franjo Frankapan was discussed in a monograph by Sörös in 1917, but is less known in this country, mainly as the author of an anti-Turkish oration that as the head of the mission of the estates of Hungary he delivered to Charles V and the estates of Germany at the Colloquy of Ratisbon on June 9, 1541. This oration, composed in Latin, was attested to have made a powerful impact on the attendees, and by the end of the same year the text was printed three times, not only in the original but also in German and Latin translations.

It was recently noted (Kasza 2017) that there is a similarity in this speech to the much longer anti-Turkish text (*Oratio ad Germanos de bello suscipiendo contra Thurcos*) that at the end of 1541 was published in Vienna by Frankapan's protégé Franjo Trankvil Andreis. These similarities were ascribed to genre topoi and to a certain extent to the fact that Frankapan had had the occasion to see the alleged earlier version of this Andreis text at the beginning of 1541. To date it has not been observed that at a private audience with the emperor before his plenary address to the estates Frankapan had delivered another and only slightly shorter oration, complementary in its subject to the version that was later published. This speech was not printed at the time, but it, and another dozen Frankapan official and private letters, can be found scattered in the monumental German and Hungarian publications of historiographic materials published during the 19th century. From the current perspective, this material is highly worthy of attention, interesting from not only a historiographic but also a philological viewpoint, as a marginally literary body of work that inherently calls for philological analysis. Such an analysis will

show at first glance that Frankapan's »unpublished« speech is stylistically simpler than that printed in 1541, and that in certain linguistic segments it is significantly more consistent with the text of the mentioned Latin letters than with that of the oration that later gained fame. On the other hand, the style and the word choice in the speech that Frankapan gave before the estates and that was later printed show much greater similarities with the three anti-Turkish texts by Andreis, particularly with that from the end of 1541, than with the linguistic and stylistic features of the speech that he delivered in a private audience with the emperor.

The address will introductorily present a biographical sketch of Franjo Frankapan expanded with new information and then will refer with examples to the nature of the uncommon philological relations with the texts under analysis and suggest an interpretation of the circumstances surrounding the origin of the celebrated anti-Turkish oration delivered at the Colloquy of Ratisbon.

Aleksander Sroczyński
University of Warsaw

ON THE META-RHETORIC OF MARKO MARULIĆ'S *JUDITH*

In this paper I would like to examine the function of rhetoric and oratory in Marko Marulić's *Judith*. I will focus primarily on the speeches delivered by the various protagonists of Marulić's epic and the reactions of their fictional audiences. Unlike most recorded texts of actual speeches, the epic offers a narrative of a rhetorical *actio*, its circumstances and its effects. Judith's eloquence is of particular importance to my argument – she acts not only with her sword but also with her words and emerges from Marulić's narrative as a truly *vidua bona dicendi perita*. Rhetoric is always practised within a community. The poem tells us as much about the orators as it does about their audience. Marulić's narrative describes two distinct rhetorical cultures: that of the Assyrians and that of the Jews. As I will show, they use rhetoric in different ways. I will argue that these meta-rhetorical issues amount to an interesting and complex literary anthropology that would have been of interest to the sixteenth-century reader of Marulić.

Petr Stehlík

Slavonic Studies Section of the Faculty of Philosophy of Masaryk University,
Brno

DUBROVNIK AND DALMATIA RENAISSANCE LITERATURE
IN THE CONCEPTUALISATIONS OF A SOUTH SLAV CULTURAL
SYNTHESIS: FROM THE ILLYRIAN MOVEMENT TO THE BREAKUP
OF YUGOSLAVIA

Lying at the heart of the Illyrian Movement (1832–1848) and of some later forms of South Slav ideology was the idea that the South Slavs should, because of their linguistic closeness and of a Herderian common national spirit (*der Volksgeist*) form a unique South Slav culture. Some of the ideologues and champions of the South Slav idea included in their thinking about this kind of cultural synthesis the older traditions of the South Slavs, such as their oral poetry or the intellectual heritage of Baroque Slavism. The objective of this paper is to show what kind of role was played in these conceptualisations by Dubrovnik and Dalmatian Renaissance writing, one of the most significant components of the South Slav cultural heritage. Particular attention will be devoted to the status and importance ascribed it by literary historians like Vatroslav Jagić, Pavle Popović and Antun Barac in their understanding of Yugoslav or Serbo-Croat literature. What parts and features of the Dubrovnik and Dalmatian literary Renaissance did they and many other adherents of South Slavism pick out, focus on and attach most value to? How did they fit them into their vision of Yugoslav cultural unity and efforts at the definition of a Yugoslav literature? Did they perceive this literary tradition as primarily Croatian, Serbian, Serbo-Croat or Yugoslav and what were the dissensions that stemmed from this kind of attribution? These are some of the questions that this paper will attempt to answer pursuant to an analysis of the relevant programmatic documents and essays, literary historical surveys, manuals and encyclopaedia entries and discussions of Yugoslav literature, which will be tracked over a broad temporal arc from the Illyrian Movement to the breakup of the SFRY.

Luka Špoljarić
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb

THE ANONYMOUS CONGRATULATORY ORATION TO THE NEWLY
ELECTED DOGE OF VENICE, CRISTOFORO MORO,
ON BEHALF OF COUNT IVAN FRANKAPAN OF KRK

When on 12 May 1462 Cristoforo Moro was elected the doge of Venice, an instruction was sent out to all the subjects of the growing Venetian empire to send their embassies to Venice. Soon, the embassies of various cities that recognized Venetian rule assembled in the metropolis, with the humanistically educated envoys from their ranks delivering congratulatory orations in Latin and in accordance with the rules of the genre, which had been by then well defined. The Venetian authorities seem to have started to organize the ritual of congratulating the newly elected doges in 1423, but the sequence of embassies that came before Doge Moro is today perhaps known best, because his nephew and secretary, Leonardo Sanudo, the father of the famous chronicler Marino, composed a manuscript with written versions of orations that various envoys delivered to the doge. Although we know that representatives of several Dalmatian cities came before Moro (Špoljarić 2018), Sanudo copied none of their orations in his manuscript. Still, we can find there a congratulatory oration delivered by the anonymous envoy of Ivan Frankapan of Krk, the Croatian magnate who had recognized Venetian rule in 1451. In this paper I will analyse the contents of the oration, suggest a possible answer as to the identity of the anonymous envoy who delivered it, and conclude by reflecting on how this oration influences our views of the diffusion of the humanist movement in the Croatian lands.

Borna Treska
Scuola Normale Superiore, Pisa

DINKO RANJINA IN TUSCANY:
AN UNKNOWN SONNET AND NEW ARCHIVAL TESTIMONIES

In 1563, the poet of Dubrovnik Dinko Ranjina (1536–1607) published in Florence, at the printer Lorenzo Torrentino, the court printer of Duke Cosimo I

Medici, his *Pjesni razlike* or *Diverse poems* in a lavish quarto. A year later, at Gabriele Giolito de' Ferrari, one of the most important Venetian publishers of the 16th century, his sonnets were published in a prestigious anthology of the Italian poetry of the time, *Il secondo volume delle rime scelte da diversi eccellenti autori*, whereupon the twenty-seven-year old Ranjina at once acquired poetic fame in the Apennine peninsula and further afield. His Italian poetry, apart from being closely connected with a collection in Croatian in the form of self-translations, is a significant testimony to his contacts with the literary settings in which he sojourned in Italy, primly with the Kingdom of Naples (Ferrante Carafa) but also with Florence (Laura Battiferri and Lodovico Domenichi). He established relations with Florentine writers during summer 1563 after his arrival in Florence, where there was already a Dubrovnik colony, friends of his and addressees of his poems in Croatian (Luka Sorkočević, Frano Lukarević) closely connected with the court of Cosimo I Medici and the literary figures gathered around him (Giorgio Bartoli, Laura Battiferri, Gherardo Spini, Benedetto Varchi and others). Thanks to his friends and their connections, in Florence, after the publication of his poems in Croatian and Italian, Ranjina also became acquainted with Benedetto Varchi (1503–1565), to whom he sent a sonnet in manuscript, previously not known by scholarship. In the first part of the paper this sonnet will be presented as well as contextualised within the wider network of the poet's Florentine and Ragusan contacts. His Tuscan network extended as far as Pisa, where in autumn 1567 the poet became a member of the Order of Knights of St Stephen Pope and Martyr. Taking previous research into this part of the poet's biography (J. Dayre, M. Popović) into consideration, the second part of the paper will, pursuant to new discoveries in the archives, show that after being received into that Order, up to the early 80s, Ranjina carried out a number of onerous ecclesiastical and administrative duties for the Order and that, the first such knight from Dubrovnik, he was a trusted confidant during the selection of other candidates from the Dubrovnik Republic who wished to join the Order. In the end, it will be shown that Ranjina maintained connections with Pisa and Florence even after returning to Dubrovnik, until his death. New archival testimonies significantly enrich Ranjina's biography from the late 1960s until his death, while the sonnet that Ranjina addresses to Varchi provides a broader insight into his intellectual network in Italy and confirms the importance of Varchi among the poets of Dubrovnik in the second half of the 16th century.

Josip Vučković
Department of Croatian Studies, University of Zadar

THE VERSES IN THE PROSIMETRIC TREATISE *THE BEGINNING OF ALL VIRTUE, GRACE AND SPIRITUAL CONSOLATION* FROM MS NSK R 3662

The Latin-script MS R 3662 (National and University Library in Zagreb) from the year 1532 was part of a pre-modern collection of Croatian vernacular codices, mostly from the 16th century, which came into the possession of Luigi Celotti, an art and book dealer who sold it in London in 1825. Although this pre-modern collection was long assumed to have originated in Split, Ivan Lupić recently provided compelling evidence connecting it to the Benedictine convent of St. Mary in Zadar.

In scholarly literature, the Zadar manuscript R 3662 has primarily been mentioned as a source of one of the many recorded versions of the poem *Angelic Virtues* and because of the ownership signature placed beneath it by the nun Orea Benja. However, the major part of this manuscript is taken up by an insufficiently studied adhortative treatise with the incipit *The Beginning of All Virtue, Grace, and Spiritual Consolation*, and it will be the main subject of this presentation. The treatise comprises three chapters that discuss the sacrament of reconciliation, mortal sins, and the importance of a clear conscience. Intended for nuns, it pays special attention to shaping their emotional disposition.

It had not previously been noticed that two dodecasyllabic poems were inserted into the treatise to elicit tears and encourage vigilance. In this presentation, I will demonstrate that one of these poems is of Dubrovnik origin - Šiško Menčetić's *My Dear Jesus, Awake My Conscience* - while the other comes from Dalmatia, a fragment of the poem *The Speech of the Condemned Soul and the Reply of Jesus*. This example of verses from different regions being combined into a single prosimetric text has significant implications for discussions about the authorship of similar prosimetric works, particularly the prosimetric legends in the chronologically close *Florentine Miscellany*, which were sometimes too hastily attributed to Marko Marulić because of known instances of his verses being quoted.

E-adrese sudionika znanstvenog skupa

Email addresses of the participants of the conference

Tomislav Bogdan
tbogdan@m.ffzg.hr

Leon Cvitić
lcvitic@m.ffzg.hr

Neven Jovanović
neven.jovanovic@ffzg.unizg.hr

Francisco Javier Juez Gálvez
juezgalvez@filol.ucm.es

Péter Kasza
petrusfalx@gmail.com

Anđela Milinović Hrga
milinovic@ffst.hr

Adam Petrović
jatuadam@gmail.com

Vlado Rezar
vrezar@m.ffzg.hr

Aleksander Sroczyński
aleksander.sroczyński.uw@gmail.com

Petr Stehlík
stehlik.petr@phil.muni.cz

Luka Špoljarić
luka.spoljaric@ffzg.unizg.hr

Borna Treska
borna.treska@sns.it

Josip Vučković
jvuckovic@unizd.hr

SALONIS.

HACTENVS externa tibi interpretatus sum,
Domine papalis charissime, nunc maiorum
nostrorum aperimus monumenta, que sepe
tecu p Salonarum rudera praecinctisq; uirga-
tus passim inuentia spectavi, & inter alium
patris solij mei quanta quondam gloria fuit
merito meo reuoluent uergilianu illud in-
gemiscendo repetebam. Fuimus Troes, fuit
Iliu & ingens gloria Troeroru, nunc ulla.
Qualis unquam uel ista extiterit, que
a Gothis solo equata esse desijt, no mo re-
liquis eius testantur, uerum & ueteris his-
torie scriptorum inducit auctoritas. Nam &
Strabo in suo geographic libro, delmatru
emporiu Salonas esse asserit, ac de ipis Del-
matib. Ea gens inqt. non copluris aduersus
Romanos bella gessit. Plinius quoq; secundu
ait, Salona colonia ab Iulera. ccxxij. m.
passuum. patet in ea iura iuribus descriptis
in decurias. ccc Lxxij. delmatib. quos ibi no-
minati reperit. Inter eos aut Ardentum
memit, & Italie quondam populatores appel-
lat. Praeter huc in Caesaris commentariis relatu
legimus, qd. M. Octauius cu nauibus Salo-
nas peruenit, ubi cocitatis Delmatib. reliq;

Suetob.

Plinij.

Colloc.

Marko Marulić
TUMAČ UZ NATPISE STARIH
(ulomak)

Želio bih da čitajući ovo obratiš pozornost na to koliko su oni ljudi u starini, koji su još štovali isprazne kumire, a ne istinskoga Boga, cijenili bilo duhovnu bilo tjelesnu vrlinu. I doista, bio je običaj da se onima koji su vrlinom obdareni posvećuju kipovi, podižu slavoluci i stupovi, da im se grade veličanstvene grobnice i da se one ukrašavaju pohvalnim natpisima, zato da ne bi zajedno s pokojnicima iščezla i slava njihovih junačkih djela, nego da bi bila poznata i potomcima. Znaj ipak da je to slavu nedvojbeno osiguralo baš onima koji nisu nastojali oko slave, nego oko kreposti, to jest onima kojima je bilo važnije da – umjesto da se takvima samo čine – uistinu i budu čestiti, umjereni, postojani, čedni, iskreni, pravedni, u svakom pogledu savršeni i besprijekorni. [...]

Dosad sam ti, predragi Dmine Papaliću, tumačio tuđe spomenike, a sada ćemo objasniti one naših predaka: njih sam, lutajući često s tobom po kamenim ruševinama i razvalinama Salone, gledao kako posvuda leže te sam, razmišljajući kadšto o tome kolika je nekoć bila slava našeg očinskog tla, s uzdahom ponavljao one Vergilijeve riječi: »Bjasmo nekoć Trojanci, i bio je Ilij, i silna teukarska slava« – a sada nikakva.

SADRŽAJ

Kalendar zbivanja	5
<i>Colloquium Marulianum XXXV</i>	9
Raspored izlaganja	11
Sažetci i podatci o sudionicima skupa	13
Marko Marulić: <i>Hrvatski stihovi i proza; Davidijada; Latinska humanistička proza, pjesme i pisma; Latinska moralnopoučna i teološka proza</i>	29
Marko Marulić: <i>Od naslidovan'ja Isukarstova i od pogarjen'ja taščin segasvitnjih</i>	30
Ivan Mršić: <i>Sloge ljubvene</i>	31
Francisco Javier Juez Gálvez: <i>Od Marula do Marune</i>	32
Zvane Črnja: <i>Pod Marulovom ponistrom</i>	33
Četrnaesta kroatistička tekstološka radionica: »Libro drugo« Marulićeve <i>Judite</i> u kontekstu jezične sadašnjosti	35
Šesnaesta latinistička tekstološka radionica: Neobjavljeno pismo Frane Trankvila Andreisa	37
<i>Colloquia Maruliana XXXIV (2025): Sadržaj / Contents</i>	38
Nagrade Dana hrvatske knjige	40
Pravilnik	40
Do sada nagrađeni	41
Marulićevska mrežna sjedišta	48
<i>Colloquium Marulianum XXXV</i>	49
Conference schedule	52
Summaries	55
E-adrese sudionika skupa / Email addresses of the participants of the conference	67
Marko Marulić: <i>Tumač uz natpise starih</i> (ulomak)	69

Izdavač:
Književni krug Split – *Marulianum*
Ispod ure 3, Split
<http://marulianum.knjizevni-krug.hr>

Za izdavača:
Marko Trogrlić

Knjižicu uredili:
Branko Jozić i Luka Marković

Prijevod na engleski:
Graham McMaster

Tisak:
Dalmacija papir – Split

Tiskanje završeno u travnju 2025.